

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ÖĞRENCİLERDE COĞRAFYA ALGISI YARATMADA SOSYAL BİLGİLER DERS
KİTAPLARINDA KULLANILAN COĞRAFYA GÖRSELLERİNİN ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hamide Karacan

Antalya, 2017

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÖĞRENCİLERDE COĞRAFYA ALGISI YARATMADA SOSYAL BİLGİLER DERS
KİTAPLARINDA KULLANILAN COĞRAFYA GÖRSELLERİNİN ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hamide Karacan

Danışman:

Prof. Dr. Hilmi Demirkaya

Antalya, 2017

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűsecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalarda gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitű tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

..... / / 201..

Adı-Soyadı

İmzası

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hamide KARACAN nin bu çalışması **2.9/06/2017** tarihinde jürimiz tarafından **İlköğretim**
Anabilim Dalı **İlköğretim** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy
birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : (Unvan)Adı Soyadı **Doç.Dr. Yüksel Kaşdemir**
(Çalıştığı Kurum, Fakülte, Bölüm) **Akdeniz Üni. Eğt. Fak. Türkçe ve Sosyal Bilimler**

Üye : (Unvan)Adı Soyadı **Doç.Dr. Turhan Çetin**
(Çalıştığı Kurum, Fakülte, Bölüm) **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fak. Sos.Bil.Eğitimi**

Üye (Danışman) : (Unvan)Adı Soyadı **Prof.Dr. Hilmi DEMİRKAYA**
(Çalıştığı Kurum, Fakülte, Bölüm) **Akdeniz Üniv. Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler**

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: *Öğrencilerde Coğrafya Algısı Yaratınada Sosyal Bilimler Ders Kitaplarında Kullanılan Coğrafya Görsellerinin Etkisi*

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

(Unvan, Ad, SOYAD)

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek lisans ve tez dönemimin her aşamasında beni teşvik ederek yüreklendiren, bilgi ve tecrübeleriyle çalışmama yardımcı olan, hoşgörülü yapısı ve anlayışıyla çalışma sürecimi kolaylaştıran tez danışmanım Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA'ya sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca, araştırmaya ilişkin uygulamalarımı gerçekleştirdiğim, halen görev yaptığım Burdur-Göhlisar-Yusufça Ortaokulu'ndaki 5. , 6. ve 7. Sınıf öğrencilerime ve her zaman yanımda olan ve destekleyen sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ÖĞRENCİLERDE COĞRAFYA ALGISI YARATMADA SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KULLANILAN COĞRAFYA GÖRSELLERİNİN ETKİSİ

Karacan, Hamide

İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hilmi Demirkaya

Haziran 2017, 136 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında kullanılan Coğrafya görsellerinin öğrencilerde Coğrafya algısı yaratmadaki etkisini belirleyebilmektir. Araştırmanın uygulaması 2016-2017 eğitim öğretim yılında Burdur ili Gölhisar ilçesinde bulunan Yusufça Ortaokulu'nda öğrenim gören 66 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu, anket ve soru formu ile toplanmıştır. Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya görsellerinin öğrencilerde Coğrafya algısı yaratmasını belirlemeye yönelik formlara ve ankete verdikleri cevaplar değerlendirilmiş ve öğrencilerin bu konuya yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya görsellerini hatırladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin görsel öğelerle konuları ilişkilendirmede başarılı oldukları ve görsel öğelerle öğrendiklerini daha kolay hatırladıkları görülmüştür. Bu araştırma sonuçları, sosyal bilgiler ders kitaplarındaki görsellerin öğrencilerin öğrenmesinde ve öğrenmede kalıcılığa katkılarını göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Coğrafya, Algı, Ders Kitabı, Görseller

ABSTRACT

EFFECTS OF THE GEOGRAPHICAL VISUAL MATERIALS IN SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS IN TERMS OF CREATING GEOGRAPHICAL PERCEPTION ON STUDENTS

Karacan, Hamide

Post Graduate, Department of Primary Education

Supervisor: Prof. Dr. Hilmi Demirkaya

June 2017, 136 pages

The aim of this research is to determine the effect of geography visuals used in middle school social studies textbooks in creating geographic sense in students. The application of the research was realized with 66 students studying in Yusufça Middle School in the district of Gölhisar in the province of Burdur in the academic year of 2016-2017.

The data of the study were collected by semi-structured interview form, questionnaire and questionnaire form. The forms for determining the geographical perception of the students in the geography textbook in the social studies textbook of the middle school and the answers they gave to the questionnaire were evaluated and the students' opinions were tried to be determined.

According to the results of the survey, it was determined that the vast majority of the students remembered the geography images in the social studies textbook. It has been seen that students are more successful in associating visual items with visualizations and more easily remembering that they learn visualizations. The results of this research are important to us in that the images in social studies textbooks contribute to the learning of learners and their retention in learning.

Key Words: Social Studies, Geography, Perception, Textbook, Images

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Alt Problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Amacı.....	2
1.5. Araştırmanın Önemi.....	3
1.6. Sayılıtlar.....	3
1.7.Sınırlılıklar.....	3
1.8. Tanımlar.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Sosyal Bilgiler.....	5
2.2.Coğrafya.....	7
2.3.Algı.....	8
2.4.Ders Kitabı.....	8
2.5. Görseller.....	10

2.5.1. Afif	11
2.5.2. Fotoğraf	11
2.5.3. Gazete Haberi	12
2.5.4. Grafik	12
2.5.5. Harita	13
2.5.6. İnternet Haberi	14
2.5.7. Karikatür	15
2.5.8. Resim	16
2.5.9. Tablo	16
2.6. İlgili Araştırmalar	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	19
3.2. Çalışma Grubu	19
3.3. Veri Toplama Araçları	19
3.4. Verilerin Toplanması	21
3.5. Verilerin Analizi	21

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Yarı Yapılandırılmış Sorulara Ait Bulgu ve Yorumlar	23
4.2. Derecelendirme Ölçeğine Ait Bulgu ve Yorumlar	34
4.3. Görsellere Ait Bulgu ve Yorumlar	39
4.3.1. 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafya ile İlgili Görseller Hakkında Bilgiler	39
4.3.2. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	42
4.3.3. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	47

4.3.4.Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar.....	53
4.3.5.Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar.....	59

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	65
5.2. Tartışma.....	67
5.3.Öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	75
ÖZGEÇMİŞ.....	122

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Öğrencilerin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya Görselleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	35
Tablo 4.2. Öğrencilerin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya Görselleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	36
Tablo 4.3. Öğrencilerin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya Görselleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular	38
Tablo 4.4. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Ünitelerde Yer Alma Oranları	40
Tablo 4.5. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Yer Alma Şekilleri ve Oranları	40
Tablo 4.6. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Ünitelerde Yer Alma Oranları	41
Tablo 4.7. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Yer Alma Şekilleri ve Oranları	42
Tablo 4.8. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Ünitelerde Yer Alma Oranları	42
Tablo 4.9. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Yer Alma Şekilleri ve Oranları	42
Tablo 4.10. Olayların Hatırlanma Düzeyi (5. Sınıf)	43
Tablo 4.11. Olayların Hatırlanma Düzeyi (6. Sınıf)	44
Tablo 4.12. Olayların Hatırlanma Düzeyi (7. Sınıf)	46
Tablo 4.13. Faaliyetlerin Hatırlanma Düzeyi (5. Sınıf)	48
Tablo 4.14. Faaliyetlerin Hatırlanma Düzeyi (6. Sınıf)	50
Tablo 4.15. Faaliyetlerin Hatırlanma Düzeyi (7. Sınıf)	52

Tablo 4.16. Haritaların Hatırlanma Düzeyi (5. Sınıf).....	54
Tablo 4.17. Haritaların Hatırlanma Düzeyi (6. Sınıf).....	56
Tablo 4.18. Haritaların Hatırlanma Düzeyi (7. Sınıf).....	58
Tablo 4.19. Değerlendirme Becerisi Düzeyi (5. Sınıf).....	60
Tablo 4.20. Değerlendirme Becerisi Düzeyi (6. Sınıf).....	62
Tablo 4.21. Değerlendirme Becerisi Düzeyi (7. Sınıf).....	63

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS	Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde tez konusu olarak ele alınan problem durumunun ne olduğuna, araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına ve ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Ders kitapları tüm ülkelerin eğitim sistemi içinde önemli rolleri olan basılı materyallerdir. Ders kitapları eğitim için en temel kaynak olarak görülmektedir. Tüm eğitim basamaklarında eğitim araçları içinde odak noktasında yer almaktadır. Ders kitaplarının temel kaynak olarak görülmesinde müfredat programındaki amaçlara, içeriğe, etkinliklere ve değerlendirme aşamalarına uygun olarak sıralanmış olması etkilidir. Ders kitapları öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştiren, bağımsız öğrenme yeteneğini açığa çıkaran, bireysel gelişmelerini sağlayan, bireysel düşünce ve değer yargılarını rahatça ortaya koymasına yardımcı olan kaynaklardır. Ayrıca ders kitapları nesillere yön vermede ve toplumları yönlendirmede de büyük etkiye sahiptir.

Derslerde öğretim materyali, öğretme ve öğrenme sürecinin temelidir. Bu nedenle Türkiye'deki okullarda, diğer derslerde olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde de MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun onayladığı ders kitapları kullanılmakta, ders kitaplarında biçim ve içerik yönüyle bir tutarlılık sağlanmaya çalışılmaktadır.

Ders kitaplarının değerlendirilmesi konusuna genel olarak bakıldığında değerlendirme çalışmalarının iki boyut üzerinde yoğunlaşması gerektiği söylenebilir. Bu boyutlardan biri kitapların içerik analizi, diğeri ise kitapların görsel öğeler açısından değerlendirilmesidir.

Görseller eğitimde önemli rol oynamaktadır. Görseller konuların daha iyi öğrenilmesi ve bilgilerin daha kalıcı hale gelmesini sağlamaktadır. Yapılan pek çok araştırma yazıdan ziyade öğrencilerde görsellerin daha çok hatırlandığını göstermektedir. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan görseller hazırlanırken dikkatli olunmalıdır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde ders kitaplarının içeriği ile ilgili değerlendirmelere çokça rastlandığı halde görsel ögeler açısından değerlendirilmesi oldukça ihmal edilmiştir. Bu araştırmada böyle bir eksikliğin görülmesinden hareketle yapılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler Dersi ğretim Programı'na göre hazırlanan ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan coğrafya konuları ile ilgili görselleri ortaokul öğrencileri ne derece yeterli bulmaktadır?

1.3.Alt Problemler

Öğrencilerde coğrafya algısı yaratmada sosyal bilgiler ders kitaplarında kullanılan coğrafya görsellerinin;

- ✓ Yarı yapılandırılmış sorular yani görüşme formuna göre ğrenci görüşleri nelerdir?
- ✓ Derecelendirme leği yani ankete göre ğrenci görüşleri nelerdir?
- ✓ Görsellere yani soru formuna göre ;
- Ortaokul sosyal bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya ile ilgili olayları görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?
- Ortaokul sosyal bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya ile ilgili faaliyetleri görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?
- Ortaokul sosyal bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya ile ilgili haritaları görseller ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?
- Ortaokul sosyal bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya ile ilgili görselleri değerlendirme becerisi açısından hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yapılandırmacı öğrenme kuramının uygulandığı Türkiye'de ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan coğrafya konularına ilişkin görseller hakkında ortaokul ğrencilerinin görüşlerini tespit etmektir. Ancak asıl amaç, ortaya çıkan ğrenci görüşlerini değerlendirerek ders kitaplarındaki mevcut

durumu tespit etmek ve öğrencilerin coğrafya algılarını arttırabilmek için çeşitli öneriler sunmaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler dersi müfredat olarak tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularını ağırlıklı olarak içeren bir yapıya sahip olması nedeniyle ders kitaplarındaki konu anlatımlarının görsel açıdan desteklenmesi, bilgilerin kalıcılığının sağlanması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle sosyal bilgiler ders kitabının coğrafya ile ilgili kısımlarında daha ayrıntılı şekilde harita, resim, tablo, grafik ve fotoğraflara yer verilmelidir.

Araştırma sonuçları sosyal bilgiler dersi öğretiminde verimi arttıracak ve öğrencilerin dikkatini çekebilecek ders kitaplarında yer alan görsellerin ne derece etkili olduğu ve öğrencilerin coğrafya ile ilgili algılarına dair veriler sunacaktır.

1.6. Sayıtlar

1)Araştırmaya katılan ortaokul öğrencileri veri toplama aracındaki soruları objektif ve içtenlikle cevaplayacaklardır.

2)Kaynaklardan elde edilen bilgilerin geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilecektir.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1) 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında ortaokullarda okutulan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygun görülmüş 5 , 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları ile sınırlıdır.

2) 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında Burdur ili Gölhisar İlçesi Yusufça Ortaokulu'nda öğrenim gören 5 , 6 ve 7. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Sosyal Bilgiler:Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih,coğrafya,ekonomi,sosyoloji,antropoloji,psikoloji,felsefe,siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme

alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresi ile etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005, s.46).

Coğrafya: Coğrafi yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları, insanla ilgili kurarak inceleyen bir bilimdir (Doğanay, 2002).

Algı: Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma, idrak (TDK, Büyük Türkçe Sözlük).

Ders Kitabı: Belli bir dersin programında öngörülen konuların işlendiği, öğrencilere bilgi, beceri kazandırmak amacıyla hazırlanmış temel bir kaynaktır (TDK, Büyük Türkçe Sözlük).

Görseller (İllüstrasyon): Kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005, s.956).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde literatür taramasından elde edilen veriler ve ilgili araştırmalar sunulmuştur.

2.1.Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler anlayışı, XX. yüzyıl başlarında ilerlemecilik akımının “demokratik toplum için vatandaş yetiştirme” görüşünün etkisiyle ABD’de ortaya çıkmıştır (Safran,2008,s.11). 1916 yılında ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) aşağı yukarı günümüzdeki amaç ve içeriğe uygun vurgu yapan bir öğretim alanını isimlendirmek için “Sosyal Bilgiler” terimini resmen kabul etmiştir (Naylor & Diem’den aktaran Öztürk,2006, s.44).

Bir program alanı olarak “Sosyal Bilgiler” ABD’de doğmuş ve gelişmiş bir program yaklaşımı olmakla birlikte, XX. yüzyıl boyunca, bu ülkenin müttefiki ve/veya kültürel bakımdan etkisi altındaki Japonya, Güney Kore, Türkiye, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde de benimsenmiştir(Welton &Mallan’dan aktaran Öztürk, 2006, s.46; Safran, 2008, s.12).

“Türkiye’de 1968’den beri ilkokullarda ya da ilköğretimin birinci kademesinde, bazı kesintilerle birlikte ortaokullarda veya ilköğretimin ikinci kademesinde de bu program anlayışı egemen olmuştur”(Öztürk,2006, s.48).

Sosyal Bilgiler uzmanları tarafından üzerinde uzlaşa sağlanan ve temel referans kabul edilen sosyal bilgiler tanımı şöyledir:

“Sosyal Bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve

mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktadır” (Savage & Amstrong’ dan aktaran Öztürk,2006,s.24).

Türkiye’de geçerli olan ve kabul gören tanım ise Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun yayınladığı Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu’nda şu şekilde yer almaktadır:

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir”(MEB, 2005, s.46).

“Bu tanımda Sosyal Bilgilerle ilgili dört boyut ortaya çıkmaktadır. Bunlar;

- ✓ Sosyal Bilgilerin bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmek amacıyla,
- ✓ Sosyal Bilgilerin sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtmaması,
- ✓ Sosyal Bilgilerin insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimini zaman boyutunda ele aldığı,
- ✓ Sosyal Bilgilerin toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulduğudur” (Safran,2008,s.4).

Sosyal Bilgiler dersi, Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Siyaset Bilimi, Psikoloji gibi sosyal disiplinlerden elde edilmiş bilgilerin disiplinler arası bir yaklaşımla seçilip yoğunlaşarak ilköğretim düzeyindeki çocukların algılama düzeylerine uygun duruma getirildiği bir derstir (Sözer,1998). Bu dersin temel amacı, demokratik bir ülkede, demokratik süreçleri geliştirecek etkili vatandaşlar yetiştirmektir (Doğanay,2002). Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilerin, farklı kültürel özelliklere sahip demokratik toplumlarda karşılıklı dayanışma içerisinde yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli yetenekleri geliştirilir (Michaelis & Garcia,1996). Bu nedenle, Sosyal Bilgiler dersi sadece sosyal bilimlerin öğretim alanı değil aynı zamanda bireylerin sosyal yeterlikleri kazandığı bir derstir. Sosyal yeterliklerin geliştirilmesi için Sosyal

Bilgiler eğitimi, anlamlı, bütünleştirici, değer temelli, zorlayıcı aynı zamanda etkin olmalıdır (NCSS,1992) .

2.2.Coğrafya

“Coğrafya teriminin, Eskiçağda ilk kez M.Ö. III. yüzyıl başlarında gégraphé ya da geographia biçiminde eski Mısır’ın İskenderiye kentinde yaşamış olan Eratosthenes (M.Ö. 275-195) tarafından kullanıldığı kabul edilir. Eserleri arasında en önemli olanı Gegraphe adını taşıyan eseridir. Anlamı, coğrafi ya da Coğrafya ile ilgili veya Coğrafya ilmine ilişkin demek olan bu eser, Coğrafya ilminin adının konulması bakımından çok önemli bir kaynaktır” (Doğanay,2003,s.12).

Coğrafya; insanla doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri, bu etkileşimler sonucunda gelişen faaliyetlerle durumları dağılışı, ilişki kurma, karşılaştırma, nedensellik ilkelerine bağlı kalarak ve çeşitli araştırma yöntemlerini uygulayarak araştırıp inceleyen, elde ettiği sonuçları bir sentez halinde ortaya koyan, kendi içerisinde çok sayıda bilim dalından oluşan bir bilimler topluluğudur (Özçağlar, 2009).Coğrafya, insan varlığının mekânsal yönünün incelenmesidir. Dünyanın her neresinde olursa olsun bir birey yaşadığı yerin yakından uzağa doğru doğasını merak eder ve kendi yaşadığı yerin diğer yerler içindeki konumunu bilmek ister (Demirkaya ve Ayas,2015).

Coğrafya, insan ile çevre etkileşimini ve bu etkileşimin ortaya koyduğu ürünleri dağılışı, bağlantı ve sebep-sonuç ilişkileriyle inceleyen bir bilimdir. Coğrafi düşüncenin merkezinde insan bulunduğuna göre, korelatif çözümlemede ilk hareket noktası, insan ile doğal çevre arasındaki korelatif ilişkileri kurmak olmalıdır. Bununla birlikte sadece beşeri olaylarla doğal olaylar arasında değil, beşeri olaylarla beşeri olaylar arasında ve fiziki(doğal) olaylarla fiziki olaylar arasında da sıkı korelatif ilişkiler bulunmaktadır (Doğanay,2000).

2.3.Algı

Bir şeye dikkati yöneltmek o şeyin bilincine varma, idrak (TDK, Büyük Türkçe Sözlük).

Bireylerin algıları ve algılarında oluşan farklılıklar, onların dış dünyaya ilişkin görüşlerinin de belirleyicisidir. Öğrencilerin derslere karşı olumlu algıları hem akademik başarıları için hem de gelecek hayatlarına yönelik önem arz etmektedir. Öğrenciler için sosyal bilgiler dersi ve coğrafyaya yönelik olumlu algıya sahip olmak da bu dersten başarılı olabilmek önemlidir. Öğrencilerin coğrafya algısında bilgi, kavrama, beceri, tutum, coğrafi sorgulama, coğrafya bilinci oluşturma ve coğrafyanın toplum hayatına etkileri gibi faktörler etkilidir. Bu bağlamda başta Sosyal Bilgiler öğretmenleri, müfredat programları, kullanılan yöntem ve teknikler ve tabii ki ders kitapları çok önemlidir.

Ülkemizdeki alan yazında ilköğretim öğrencilerinin coğrafya biliminin konuları ile ilgili algıları üzerine doğrudan bir araştırma bulunmamaktadır (Gökçe ve Öztürk, 2013). Genellikle ilköğretim düzeyinde yapılan çalışmalarda, öğrencilerin coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları çalışılmaktadır (Alkış, 2006; Cin, Engin ve Akbaş, 2005; Doğar ve Başbüyük, 2005; Çakmak, 2006; Yılar, 2007). Coğrafya algıları üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde ise; bu tür çalışmaların öğretmenler ve öğretmen adayları üzerinde yapıldığı görülmektedir. Alkış (2009) coğrafya öğretmenlerinin coğrafya algılarını, Öztürk ve Alkış (2009) sınıf öğretmeni adaylarının coğrafya algılarını, Şeyihoğlu ve Geçit (2010) sınıf öğretmenlerinin coğrafya imajlarını incelemiştir. Öztürk (2007) Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarının sahip oldukları coğrafya algılarını, metaforlar yoluyla ortaya çıkarmıştır.

2.4.Ders Kitabı

Ders kitabı bir dersin öğretimi için belirli düzeydeki öğrenciler için yazılan; içeriği öğretim programlarına uygun olarak düzenlenen, ilgili makamlar tarafından incelenmesi yapılmış ve okullarda okutulması onaylanmış kaynaklardır (Öcal ve Yiğittir,2007). Ders kitapları öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılabilen ortak bir kaynaktır. Öğrencilerin derse hazırlıklı gelebilmesi, geniş bilgilere özet halde ulaşabilmesi, ödev ve grup çalışmalarında ortak kullanılabilmesi gibi imkânlar sağlayabilmektedir (Ünal ve Ada, 1999). “Çünkü ders kitapları ile ilgili dersin programını ve dolayısıyla o programın hedef ve davranışlarının gerektirdiği strateji, yöntem ve teknikleri uygulamaya uygun bir araç demektir. Uygulamada çoğu zaman

öğretim yöntemi hatta öğretim ortamları ders kitabı esas alınarak düzenlenmektedir” (Kılıç ve Seven,2008,s.27).

“Ders kitabı, bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyalidir”(Demirel ve Kiroğlu,2003,s.9). “Ders kitaplarının asıl görevi, bilgi verme, bilgileri düzenleme, öğrencinin kendi kendine öğrenmesini sağlama, öğretimi koordine etme ve kişilik geliştirmedir” (Ceyhan ve Yiğit,2003,s.24).

Ders kitabı, öğretim programları doğrultusunda hazırlanan, belirli düzeydeki öğrenciler için yazılan ve öğrenim amacı ile kullanılan, öğrenmeyi ve anımsamayı kolaylaştıran, kolaydan zora uzanan, sistemli ilerleme ve gelişme sunan teknik bir kitaptır (Güneş,2002). Etkin bir ders kitabı, görsel zenginlik içermeli, albenisi olmalı, renkli resim ve fotoğraflarla desteklenmelidir (Şahin ve Yıldırım, 1999).

“Ders kitaplarının kullanılmasının birinci nedeni, programa uygun olarak hazırlanan bir organizasyondan oluşmasıdır. Ders kitapları milli eğitim programına uygun olarak hazırlanmıştır. İkinci neden, bir öğretim materyali olarak kitabın kullanılmasıdır” (Nelson, 1992: 152’den aktaran Yanpar,2005,s.115). “Birçok öğretmenin bir ders kitabı seçmesinin ve kullanmasının üçüncü nedeni rahatlığıdır. Başka bir neden de öğrenci değerlendirmesinin amaçlanmasıdır. Çünkü bir ders kitabı bilginin özünü ve merkezi bilgi toplanmasını sağlar” (Yanpar,2005,s.4). “Ders kitaplarının düzenli bir şekilde bilgi aktarma işlevi, bilimsel öğretiminde temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir. Ders kitaplarının, bunu en iyi şekilde gerçekleştirebilmesi için, öncelikle bilimin temel mantığıyla örtüşmesi, aktarılan bilgilerin objektif ve herkes tarafından aynı şekilde anlaşılır olması, güncel ve kanıtlanmış bilgiler içermesi vb. özellikler taşıması gereklidir” (Kılıç ve Seven,2008,s.85-86).

2.5.Görseller

“Ders kitaplarındaki görsel düzeni oluşturan öge olan resimleme (illüstrasyon), Latince ‘Iustrare’ kökünden gelir, anlamı anlaşılır yapmaktır. Bir metnin veya

konunun içinde yer alan görsel varlıklara verilen isimdir. Asıl amacı bir fikri daha etkili ve verimli açıklamak, aydınlatmaktır. Bir görsel (illüstrasyon) in başarısı ve başarısızlığı onun bildiriği iletilmesine bağlıdır” (Gikonv,1991,s.23).

TDK Türkçe Sözlük’te ise illüstrasyon, “*Kitap içindeki bir yazıyı açıklayan veya süsleyen resim olarak resim olarak tanımlanmaktadır.*” (TDK,2005,s.956).“Görsel öğeler, metindeki yazılı anlatımı destekleyen, içeriğinin anlaşılmasını kolaylaştıran, okuyucuyu görsel olarak düşündüren metin içerisindeki resim, grafik, diyagram, tablo, harita, ağ çizelgeleri vb. unsurlardan oluşur” (Şahin,2012,s.134).

“Yapılandırmacı yaklaşım ışığında hazırlanan öğretim programının sağladığı çoklu öğrenme ortamıyla, görselliğe büyük ölçüde yer verdiği dikkat çekmektedir. Nitekim görmeye dayalı uyarıcıların artmasıyla eğitimde kalite yükselmiştir. Bu durumda, derslerde en çok kullanılan araçlardan biri olan ders kitaplarındaki görsellerin, çağdaş yaklaşımlara uygun olarak hazırlanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır” (Kılıç ve Seven,2004,s.123).

Ders kitaplarında görsel öğelerin kullanımı; bireylerin dikkatlerini çekerek onları güdülemesi ve dikkatlerini canlı tutması, kavramları açıklaması, kavramları somutlaştırması ve bilginin düzenlenmesi ve alınmasının kolaylaştırılması açısından öğretim-öğrenme sürecinde büyük bir etkiye sahiptir (MEB,2005). Görsel öğeler konuya ve amaca uygun olarak seçildiklerinde öğretilen konuyu canlı hale getirmekte, öğrenme sürecini zenginleştirerek öğrenmeyi arttırmaktadır (Akdoğan ve diğerleri, 2014).“Türkiye’de ders kitabı görsellerinin ele alındığı çalışmalar incelendiğinde, görsellerin ders kitaplarında yer almasıyla ilgili bazı ortak kriterler görülmektedir” (Şimşek,1997,s.69; Gülersoy, 2013; Uzuner ve diğerleri, 2010). “Bu kriterlerin bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

- ✓ Ders kitabında yer alan görseller, somut bir mesaja sahip olmalıdır.
- ✓ Ders kitabında yer alan görseller ile metin arasında bir ilişki olmalıdır.
- ✓ Ders kitabında yer alan görseller çocuğun ilgisini çekmelidir.
- ✓ Ders kitabında yer alan görsellerin altına açıklayıcı notlar yazılmalıdır.
- ✓ Ders kitabında yer alan görseller seçilirken ders kitabını kullanacak yaş grubu dikkate alınmalıdır.

✓ Ders kitabında yer alan görseller net ve açık olmalıdır”(Çakır,2016,s.2).

2.5.1.Afiş

“Grafik tasarım ürünü olan afişler, renklerin ve ana fikrin çok iyi kombine edildiği kısa ve etkili yoldan mesajı kitlelere aktarma aracıdır” (Çetintürk,2014,s.21).

“Eğitsel amaçlı afişler olabildiğince sade anlatımlı olmalı, afişlerde gereksiz süsleme ve hedef kitlenin dikkatini başka yöne çekebilecek eklerden kaçınılmalıdır. Afişteki her öge, mesajın aktarılmasına hizmet etmelidir. Görseller hedef kitlenin ilgi alanlarına göre seçilmeli ve yeterli oranda kullanılmalıdır” (İçöz Atak,2009,s.34).

2.5.2.Fotoğraf

“İcat edildiği 1839 yılından itibaren fotoğraf, hem diğer görsel malzemelerden (örneğin; resim ve gravürler) hem de diğer kayıt türlerinden çok daha etkili bir biçimde gerçekliğin bir tıpkıbasımı olarak kabul görmüştür” (Danacıoğlu, 2001, s.91).

“Fotoğraf, içerdiği bilginin anımsanmasını kolaylaştırıcı niteliktedir; okuyucuların belleğinde uyandırılan etkinin daha uzun süreli olmasını sağlamak için fotoğraf iyi bir araçtır; çünkü insan, gördüğü şeyleri, okuduklarından daha iyi aklında tutar ve böylece daha rahat anımsar” (Gezgin, 1994, s.31). “Fotoğraf yoluyla giysilerin, eşyaların, bugün unutulmuş üretim tekniklerinin, örf ve âdetlerin tarihini ve muhakkak ki insan eliyle oluşturulmuş veya tahrip edilmiş coğrafyanın, fizikî çevrenin, kentlerin, yerleşim birimlerinin tarihini anlamamız kolaylaşır” (Danacıoğlu, 2001, s.93).“Her fotoğraf çekildiği dönemin tarihini içinde barındırmaktadır. Yazılı kaynaklarda olmayan pek çok bilgi fotoğraflardan çıkarılabilir” (Ata, 2002, s.143). “Bir fotoğrafı incelerken onun gerçeği ne denli yansıttığı, düz ve yan anlamları, tarihsel ve kültürel dağarcıktaki yeri, herhangi bir düşünceyi simgeleyip simgelemediği gibi etmenlere dikkat etmek gerekir” (Akbaba, 2009, s.107).

“Bir fotoğrafı okumanın en iyi yolu ona sistematik sorular yönelmektir. Bu sorular:

- ✓ Fotoğrafın hangi konuyla ilgili olduğuna,
- ✓ Fotoğrafın nerede ve ne zaman çekildiğine,

- ✓ Fotoğrafın sınırının dışındaki kişi ve nesnelere,
- ✓ Fotoğrafın çekildiği coğrafi ortamın nasıl olduğuna,
- ✓ Hangi kültürlerin izlerini taşıdığına,
- ✓ Fotoğrafın çekiminde bir kurgunun var olup olmadığına,
- ✓ Fotoğraftaki ayrıntılara ve bu ayrıntıların bütüne katkılarına,
- ✓ Fotoğraftaki fiziki ve beşeri unsurların etkileşiminin nasıl olduğuna,
- ✓ Beşeri ortamın nasıl şekillendiğine,
- ✓ Bunun diğer coğrafi etmenlerle ilişkisinin nasıl olduğuna yönelik olabilir”
(Karakuş, 2013, s.236).

2.5.3.Gazete Haberi

Gazete kelimesi, Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünde “*Politika, ekonomi, kültür ve daha başka konularda haber ve bilgi vermek için yorumlu veya yorumsuz, her gün veya belirli zaman aralıklarıyla çıkarılan yayın*” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2014). “Gerçek dünyayı insanların önüne getiren ve güncel bir kaynak olan gazete, eğitimsel, çok yönlü ve dinamik bir öğrenme aracıdır. Gazeteler, kolay elde edilebilen, pahalı olmayan, çok amaçlı güncel bilgi kaynağıdır” (Ünlüer,2008,s.17).

2.5.4.Grafik

“Grafikler sayısal verileri görselleştirerek veriler arasındaki ilişkilerin kavranmasını kolaylaştırmak için kullanılır. Grafiklerin etkililiği amaca uygun seçimine ve tasarım kalitesine bağlıdır” (Halis,2002,s.71). “Grafikler:

- ✓ İlgi çeker.
- ✓ Konuyu somutlaştırır.
- ✓ Bellekte iz bırakır.
- ✓ Sayısal durumların karşılaştırılmasını sağlar.
- ✓ Yorumlama, genelleme olanağı sağlar” (Nas,2006,s.241).

“Grafiklerle verileri yorumlamak tablolara göre daha çabuk ve daha kolay olmaktadır.Grafikler ayrıca tablolara göre görsel olarak daha ilginç ve dikkat çekicidirler” (Demirel ve diğerleri, 2005,s.80).

2.5.5.Harita

“Harita; coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. olgularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının, belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağıdır” (TDK,2002,s.236).

Harita Genel Komutanlığı'na göre harita; insanoğlunun yaşadığı veya ilgilendiği alanın tamamında veya bir kısmında yer alan fiziksel detayların, bu detaylarla ilgili bilgilerin veya bu alanda meydana gelen olgularla ilgili bilgilerin, genellikle düz bir yüzey üzerinde, belli bir ölçekle gösterimidir. Detaylar ve bilgiler sembollerle gösterilip, yönlendirme ve referans sistemine göre konumlandırma da yapılmaktadır (www.hgk.mil.tr).

“Harita; dünyanın bütününün veya bir parçasının kuş bakışı görünüşünün, belirli bir oran dâhilinde küçültülerek bir düzlem üzerine geçirilmiş şekline denir” (Kolkısa,2003,s.72).

“Haritaların eğitimde yaygın olarak kullanılmasıyla öğrencilerin,

- ✓ Mekânsal düşünme yeteneği gelişir.
- ✓ Yön kavramı gelişir.
- ✓ Coğrafi olayları çevre ile ilişkilendirir.
- ✓ Olayların sebep ve sonuçları arasında bağlantı kurabilir.
- ✓ Muhakeme yeteneği gelişir.
- ✓ Görsel iletişim yeteneği gelişir.
- ✓ Fotografik hafıza gelişir.
- ✓ Sistemli düşünme mantığı gelişir.
- ✓ Boyutlu analiz yeteneği gelişir.
- ✓ Haritayı kullanarak sosyalleşir” (Duman,2011,s.36-37).

2.5.6.İnternet Haberi

“Gazete, dergi, internet haberlerinin kullanılarak güncel olayların sosyal bilgiler dersinde öğretilmesinin çok önemli faydaları vardır” (Çelikkaya ve Yakar, 2015,

s.256). Bu tür haberlerin kullanılmasının faydaları şu şekilde sıralanabilir (Akbaba, 2009; Deveci, 2005; Dönmez ve Yazıcı, 2008; Guenter, 2014; Karadağ ve Kayabaşı, 2011; Tomal, Karadeniz ve Demirkaya, 2008; Street, 2002):

- ✓ Tartışma yönteminde kullanılabilirler.
- ✓ Güncel olmaları nedeniyle öğrencilerin ilgilerini çekerler.
- ✓ Proje ve ev ödevi çalışmaları için bilgi kaynağıdır.
- ✓ Yakın çevre eğitiminde yararlanılabilir.
- ✓ Metin analizi çalışmalarında kullanılabilirler.
- ✓ Tablo-grafik yorumlama ve oluşturma becerilerini geliştirirler.
- ✓ İlgi çekici haberler olmaları nedeniyle öğrencileri derse motive ederler.
- ✓ Sosyal bilgiler kavramları ve becerilerinin öğretimi için “gerçek yaşam aktarımı” sağlar.
- ✓ Öğrencilerin okumalarını, eleştirel düşüncelerini ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.
- ✓ Genç bireylerin tarih bilinci, sosyal düzen eleştirisi gibi ilgilerini geliştirmelerine katkı sağlar.
- ✓ Öğrencilerin birinci elden görsel kaynakları analiz edebilmelerine ve üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.
- ✓ Öğretmenlere, öğretim sırasında yararlanabilecekleri sayısız okuma materyali sunar.
- ✓ Toplumsal olaylara karşı duyarlı, sorumlu, öğrencilerin içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini tanıyan bireyler olarak yetiştirilmesine yardımcı olur.

2.5.7.Karikatür

Farklı tanımlamaları ve farklı uygulama alanları olan karikatür temel olarak üç ana unsurdan oluşur. Bunlar:

- ✓ **Sanat unsuru:** Karikatür güzel sanatların bir dalıdır. Diğer branşlardan farklı olarak karikatür, bir nesneyi komik biçimde çizme yoluyla mizah üretir. Karikatürist çizimde komiklik için abartma, çarpıtma, deformasyon gibi bazı teknikler kullanır.
- ✓ **Fikir unsuru:** Fikir konuyu tanımlayan karikatürün ruhu olarak ve seyircilere mesajı gönderen olarak nitelendirilebilir. Fikir unsuru olmayan karikatür aramak bir hayaldir. Karikatür ortaya çıkınca, seyirciler için komik bir mesajı vardır. Karikatür tercüme olmadan fikirleri yayan bir sanattır. İnsanlar kültür bilgilerini diğerleriyle paylaştığında ifadesi evrenseldir.
- ✓ **Mizah unsuru:** Mizah karikatürlerin var olma nedenidir. Mizah olmaksızın, bir resim karikatür değildir. Mizahın karikatürdeki işlevi her şeyden önce eleştirinin tanıtılması ve eleştiriden kaynaklanan karikatürün ilkesel mesajı ve tavsiyesinin verilmesidir (Uslu, 2005, s.12-13).

“İletişimsel işlevi olan bir yazı biçimi olarak tanımlanan mizahın resimle ifade edilmiş biçimi karikatür toplumdan aldığı konuları, olayları, durumları vb. yeniden üreterek onlara bir dinamizm katar. Övgü, yergi ve gülmece kavramlarıyla bu işleyişi daha da hızlandırır” (Akbaba, 2009, s.109). “Eğitimde kullanılabilecek mizah araçları içerisinde etkili olabilecek unsurlardan birisi karikatürlerdir. Karikatürler eğlenceli olmalarının yanında aynı zamanda öğretme ve öğüt verme için güçlü birer araçtır” (Seçgin ve diğerleri, 2010, s.392).

“Karikatürlerin öğretim faaliyetlerine katkıları aşağıdaki gibidir:

- ✓ Konunun kısa tanıtımını sağlar.
- ✓ Konunun ayrıntılarına inmeden ana fikrini verir.
- ✓ Öğrenmeyi eğlenceli hale getirir.
- ✓ Öğrencilerin motivasyonunu artırır.
- ✓ Öğrenmeyi destekler.

- ✓ Mesajın görsel yolla iletimini sağlar.
- ✓ Mesajın algılanmasını kolaylaştırır” (İşman, 2008, s.281).

2.5.8.Resim

“Resimler, sözel mesajların öğrenciler için anlamlı hale getirilmesinde ve somutlaştırılmasında en yaygın olarak kullanılan öğretim materyallerindedir” (Akdoğan,2014,s.166).“Seçilen resimler nitelikli, konu ile ilgili, doğal, açık ve anlaşılır olmalıdır. Resimler çok ayrıntılı olmamalı gerçeği yansıtmalıdır” (Güneş, 2007, s.253).“Resimler, her türlü canlı ve cansız varlıklar ya da yerleşim yerleri hakkında görsel olarak bilgi verir. Bu nedenle resimler eğitim-öğretim ortamlarında en çok kullanılan görsel klasik eğitim teknolojisidir” (İşman,2008,s.271).

“Resimler bir metinde;

- ✓ Yapının oluşturulmasında,
- ✓ Karakterlerin tanımlanmasında ve özelliklerinin yansıtılmasında,
- ✓ Metnin geliştirilmesinde,
- ✓ Farklı bakış açıları oluşturmada,
- ✓ Metnin tutarlılığının arttırılmasında,
- ✓ Metnin içeriğinin güçlendirilmesinde” (Carney &Levin,2002,s.6)
- ✓ “Metnin okunması için gerekli olan motivasyonun arttırılmasında,
- ✓ Okumaya yönelik olumlu tutumlar geliştirilmesinde”,(Hibbing &Erickson,2003,s.762)
- ✓ “Metin içi konu geçişinin sağlanmasında faydalı olabilirler”(Yazıcı, 2006, s.657).

2.5.9.Tablo

“Sayısal verilerin öğrenciye sunumu sırasında kullanılacak araçlardan birisini de tablolar oluşturmaktadır. Ancak tabloların hazırlanması aşamasında, öğrencilerin seviyeleri ve kullanım kolaylığı dikkate alınması gerekmektedir” (Yazıcı, 2006, 658).

“Wright’a göre, bir tablonun kullanımının kolaylığı, üç sürecin teşhis edilmesi ile orantılıdır. Bu süreçler;

1- *Anlama süreci*: Okuyucu tablonun nasıl düzenlendiğini anlayabiliyor mu?

2- *Araştırma süreci*: Sorularına cevap olarak tablonun neresine bakacağını biliyor mu?

3- *Yorumlama süreci*: Okuyucu tabloda sunulan verileri nasıl yorumlayacağını biliyor mu? Tabloda verilen bir bilgiyi diğer bilgilerle karşılaştırabiliyor mu?” (Aktaran: Hartley,1994,s.95)

“Aşağıda verilen sorular, öğrencilerin tabloları anlamalarına ve yorumlamalarına yardım ederek, metnin öğrenci tarafından anlaşılma seviyesi arttırmak için kullanılabilir” (Michaelis, 1988, s.309).

- ✓ Tablonun başlığı nedir?
- ✓ Tablodaki verileri kullanarak hangi soruları cevaplayabilirsin?
- ✓ Tabloda sunulan verilerin değişikliği neyi ifade etmektedir?
- ✓ Bu veriler metinle nasıl ilişkilendirilebilir?

2.6. İlgili Araştırmalar

Uzuner ve diğerleri (2010), “Türkçe 6, 7 ve 8. Sınıf Ders Kitaplarının Görseller (İllüstrasyonlar) Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarında yer alan görsellerin (illüstrasyon) Türkçe öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenler tarafından 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarında yer alan görseller (illüstrasyon) iyi düzeyde bulunmuştur. Ayrıca ders kitaplarındaki resimlemelerin yeni programda yer alan temel becerilerden biri olan yaratıcı düşünmeye yönelik olabileceği, diğer yayınevlerini de kapsayan araştırmalar yapılması gerektiği, yeni bir çalışmayla öğrencilerinde görüşlerinin alınabileceği ve diğer ders kitaplarının da görseller açısından değerlendirilmesi kanısına varılmıştır.

Demirezen ve Akhan (2011), “İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabındaki Görsel Öğelerin Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi” başlıklı araştırmada, ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında yer alan fotoğraf, resim ve haritalarla konuyu ilişkilendirme ve konuları hatırlama düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin görsel öğelerle konuları

ilişkilendirmede başarılı oldukları ve görsel öğelerle öğrendiklerini daha kolay hatırladıkları değerlendirilmesi yapılmıştır. Ayrıca ders kitabı yazarlarının bu tür çalışmaları değerlendirmesi, öğretmenlerin ders içi aktivitelerde ders kitabındaki görselleri kullanması, açıklaması ve farklı görsel öğelerle öğrenmeyi desteklemesi, ders kitabı ve çalışma kitabında yer alan görsel materyallerin alan uzmanları tarafından farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere hitap edecek şekilde düzenlenmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Akdoğan (2012), “Köy Enstitülerinde Kullanılan Coğrafya Ders Kitaplarında Yer Alan Görsel Öğeler” başlıklı araştırmasında, incelemiş olduğu Köy Enstitülerinde kullanılan coğrafya ders kitaplarının görsel öğeler açısından günümüz coğrafya ders kitaplarına örnek olabilecek nitelikte görsel öğeler buldukları sonucuna varmıştır. Tabii günümüzde kullanılan ders kitaplarının da birçok olumlu yönünün bulunduğu belirtilmiştir. İncelediği coğrafya ders kitaplarında örnek olarak seçilmiş olan görsel öğeler incelenip geliştirilerek günümüz coğrafya ders kitaplarında kullanımının coğrafya eğitimine büyük bir kazanç sağlayacağını düşünmektedir. Yalnızca 1945-1950 arası değil şu ana kadar kullanılmış olan coğrafya ders kitaplarının tamamının hem bilimsel içerik hem de görsel tasarım açısından incelenerek, coğrafya öğretimine zenginlik katabilecek nitelikte olanların günümüz ders kitaplarında kullanılmasının önemli bir yenilik getireceği kanısına varmıştır.

Çakır (2016), “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı Görsellerinin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okutulması kabul edilen 8. Sınıf İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı incelenmiş ve ders kitabında sivil figürlerin, askeri figürlerden fazla kullanıldığı, gazete haberi, haritalar, antlaşmalar gibi kanıt değeri taşıyan görsellere az yer verildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca görsellerde gazete haberleri, anlaşma metinleri, vesikalar vb. görsellere daha sık yer verilmeli, görsellerle ilgili çocukların yorum yapabilmeleri ve tartışabilmelerini sağlayacak sorular sorulmalı, sadece incelenen ders kitabı değil diğer ders kitaplarını da kapsayan araştırmalar yapılmalıdır sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin çözümü ve yorumlanması üzerinde durulacaktır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinde Coğrafya algısı yaratmada Sosyal Bilgiler ders kitaplarında kullanılan Coğrafya konuları ile ilgili görsellerin etkisini amaçlayan bu araştırma betimsel bir çalışma olup tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır.

“Eğitim alanındaki araştırmada, en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır, çünkü araştırmacılar bireylerin, grupların, ya da (bazen) fiziksel ortamların (okul gibi) özelliklerini (yetenek, tercihler, davranışlar vb) özetler” (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011, s.21). “Tarama (survey) yöntemi bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara denir. Tarama araştırmasının önemli bir avantajı oldukça çok bireyden oluşan örneklemden elde edilen birçok bilgiyi bize sunmasıdır” (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011, s.16-17).

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu kolay ulaşılabilir olduğu için, 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında, Burdur İli Gölhisar İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaokullarda öğrenim gören 5., 6. ve 7.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, araştırmacının halen çalışmakta olduğu Burdur ili Gölhisar ilçesinde bulunan Yusufça Ortaokulu’nda öğrenim gören 5., 6. ve 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 5. sınıflardan 26 (13 kız - 13 erkek) öğrenci, 6. sınıflardan 25 (14 kız - 11 erkek) öğrenci, 7. sınıflardan 15 (8 kız - 7 erkek) öğrenci olmak üzere toplam 66 öğrenci katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma için gerekli verilerin güvenilir bir şekilde toplanması amacıyla önce alanla ilgili kaynakların taraması yapılmış, literatür taramasından elde edilen bilgiler ışığında öğrencilere uygulanmak üzere veri toplama aracı olarak 5 sorudan oluşan görüşme formu, 17 sorudan oluşan anket ve ders kitabındaki görsellerden yararlanılarak ‘Olaylar – Haritalar – Faaliyetler- Değerlendirme Becerisi’ kategorili soru formu kullanılmasına karar verilmiştir.

“Görüşme formu yöntemi, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır” (Patton’dan aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.122). Literatür taramasından elde edilen veriler ışığında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda, öğrencilerin sosyal bilgiler, coğrafya ve coğrafya ile ilgili görseller hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik beş adet açık uçlu soru yer almıştır. Öğrencilerin görüşme formuna ad ve soyadlarını yazmadan konu ile ilgili düşüncelerini ilgili soruların altındaki boşluklara yazmaları istenmiştir.

İlgili literatür araştırmasından elde edilen veriler ve uzman yardımı da alınarak hazırlanan anket sorularına son şekli verilmiştir. Ankette Evet, Hayır, Kısmen şeklinde 3’lü Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır.

Araştırmada;

- ✓ 5. Sınıf Berkay Yayıncılık, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 2016-2017 Öğretim yılından itibaren, 5 yıl süreyle, 25.05.2015 tarihli ve 34 sayılı kararı ile,
- ✓ 6. Sınıf Evren Yayıncılık, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 2014-2015 öğretim yılından itibaren, 5 yıl süreyle, 29.11.2013 tarihli ve 175 sayılı kararı ile,
- ✓ 7. Sınıf Ekoyay Yayıncılık, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 2015-2016 öğretim yılından itibaren, 5 yıl süreyle, 16.12.2014 tarihli ve 106 sayılı kararı ile kabul edilen 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları kullanılmıştır.

Kaynaklarda yer alan Coğrafya ile ilgili görseller incelenmiş, elde edilen veriler doğrultusunda Coğrafya görselleri ‘Olaylar- Haritalar- Faaliyetler- Değerlendirme Becerisi’ kategorilerine ayrılmıştır. Kategorilere uygun hazırlanan sorularla soru formu oluşturulmuştur. Soru formu için uzman görüşü de alınarak soru formunun son hali verilmiştir. Hazırlanan soru formunda yer alan kategoriler ve soruları şu şekildedir:

Olaylar

Aşağıda gördüğünüz coğrafya ile ilgili görseller size hangi olayı hatırlatmaktadır? Bu olay hakkında kısaca bilgi veriniz.

Faaliyetler

Aşağıda coğrafya ile ilgili gördüğünüz görseller size hangi faaliyeti hatırlatmaktadır? Bu faaliyet hakkında kısaca bilgi veriniz.

Haritalar

Aşağıda gördüğünüz coğrafya ile ilgili haritaların altına hangi konuyla ilgili olduğunu ve ne işe yaradığını kısaca yazınız.

Değerlendirme Becerisi

Aşağıda coğrafya ile ilgili üçlü görseller görmektesiniz. Bu görsellerin neler olduğunu ve size neler ifade ettiğini kısaca yazınız.

3.3.1.Verilerin Toplanması

Araştırmanın uygulanması aşamasında, araştırmanın amacı kısaca öğrencilere anlatılmış ve verecekleri cevaplarda samimi olmalarını araştırmanın amacına ulaşmasında önemli bir faktör olduğu izah edilmiştir. Öğrencilere dağıtılan görüşme formu, anket ve soru formu hakkında yer alan yönergeler okunarak araştırma konusu hakkında bilgilenmeleri sağlanmıştır. Öğrenciler bir ders saati içerisinde çalışmayı tamamlamışlardır. Çalışma sonunda formlar sınıf düzeylerine göre ayrılmış ve çalışmanın uygulama aşaması son bulmuştur.

3.4.Verilerin Analizi

Yapılan araştırmada görüşme formu ve soru formunun çözümlenebilmesi amacıyla, elde edilen verilerin analizinde ve sunumunda betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. “Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla alıntılara sık sık yer verilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224).

Anket yoluyla toplanan veriler ise, bilgisayarda SPSS23 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizde; öğrencilerin 5, 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya konularına ilişkin görsellerin coğrafya algısı yaratmada her bir seçenikle ilgili frekans ve yüzdeler bulunarak tablolar halinde gösterilmiştir. Öğrencilerin coğrafya görsellerine yönelik görüşleri ile değişkenler arasındaki anlamlı bir farklılık olup olmadığı “t testi” ve “ANOVA” kullanılarak tespit edilmiştir. Öğrencilere sorulan açık uçlu sorulara verilen genel cevaplar kategorilendirilerek tablolar halinde verilmiştir. Öğrenci anketine ait veriler analiz edilirken Evet(1), Hayır(2), Kısmen(3) şeklinde kodlanmıştır. Evet, “1.00-1.66 arası”, Hayır “1.67-2.33 arası”, Kısmen “2.34-3.00” ile belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde bulgular araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenerek sunulmuştur.

4.1.Yarı Yapılandırılmış Sorulara (Görüşme Formu) Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin görüşme formunda yer alan 5 adet açık uçlu soruya verdiği cevaplar incelenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda; 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin 1. soru olan “**Sence Sosyal Bilgiler nedir?**” sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular şöyledir:

5. Sınıf

“Geçmişte neler olduğunu öğrenmek” (Ö1)

“Ders, güzellikler, doğal varlıklar, haritalar, iklimler” (Ö4)

“Merak, heyecan, ilgi çekici” (Ö6)

“Benim için her şey, sevilen bir ders, bilgilendirici” (Ö8)

“Coğrafya, tarihi yerler ve güzellikler, bayramlarımız, Atatürk ilke ve inkılâpları” (Ö11)

“Merak içeren ders, aktivite, yaşam şekli, ezber gerektiren ders” (13)

“Doğayı, Atatürk’ü ve birçok konuyu tanımak” (Ö14)

“Ders, hayatımızı kolaylaştıran” (Ö18)

“Sosyal hayatımızda ya da günlük hayatımızda olan, yaşananlar” (Ö19)

“Hayat, sebze ve meyvelerin nerede yetiştiği, küçükbaş hayvancılığın nerede yapıldığını bilmemizi sağlayan” (Ö20)

“Eğlence, bilgi, öğrenmek” (Ö21)

“Hayatımız hakkında bilgi veren, mesela yaşadığım yerin özellikleri, tarihi bölgeler ve benzeri şeyleri” (Ö25)

“Türkiye’nin tarihi, doğal güzellikleri, iklimleri, kısacası yaşamdaki güzellikler”
(Ö26)

6. Sınıf

“Haklarımı, sosyal bir insan olmayı ve sorumluluklarımı öğretir.” (Ö1)

“Kolaylık, çalışırsan gayret edersen sosyal bilgiler çok kolaylaşır.” (Ö2)

“Coğrafya ve dünyayı tanıma, ürettiklerimiz” (Ö3)

“Bir ders, en çok savaşları ve Atatürk’ü anlatıyor.” (Ö4)

“Nitelikli bir insan olmak, Sosyal Bilgiler dersinin birçok konusu bize nitelikli bir vatandaş olmayı öğretiyor.” (Ö5)

“Hayatta olan olaylar, bazılarını bize anlatan kitap” (Ö6)

“Sorumluluk, yardımlaşma, Kızılay, hayat” (Ö8)

“Eğlence, olmazsa olmazımızdır.” (Ö9)

“Yardım.” (Ö11)

“Hayat, hayatımızda karşımıza gelebilir.” (Ö12)

“Tarihimizi, atalarımızı, vatanımı öğrenmektir. Haklarımı bilmek, yaşadığım ülkemin bilgisi.” (Ö14)

“Ders, Sosyal Bilgiler dersini severim. Öğretmenini daha çok severim.” (Ö16)

“Çok iyi bir ders, çünkü Sosyal Bilgiler dersinde geçmişte olan savaşları, atalarımızı öğreniyoruz. Sosyal Bilgiler dersi olmasaydı bunları bilemezdik.” (Ö18)

“Coğrafya.” (Ö20)

“Hayat, Atatürk ile ilgili bilgiler var ve benim ilgimi daha çok artırıyor. Hayat ile ilgili bilgiler veriyor. Kültürümüz daha iyi tanımamı sağlıyor. Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersini çok seviyorum.” (Ö22)

“Birbirimize saygı duymamız, yardımcı olmamız” (Ö24)

“Eğlence.” (Ö25)

7. Sınıf

*“Bizden önceki insanlar, padişahlar, savaşlar, atalarımız hakkında bilgi veren.”
(Ö1)*

“Harita, yeryüzü şekilleri, Baharat Yolu, Kral Yolu, İpek Yolu.”(Ö2)

“Tarih.” (Ö3)

“Selçuklu, Artuklu, Mısır, Hititler gibi devletler ve savaşlarla ilgili bilgiler.” (Ö4)

“Sosyal hayat, iletişim, tarih, keşifler, bilim adamları.” (Ö5)

“İletişim.”(Ö6)

*“Dünyamızı tanımamıza yardım eden, arkadaşlarımızla sosyalleşmeyi sağlayan.”
(Ö7)*

“Dünya, savaşlar.”(Ö8)

“Hayattaki görüşler, doğal olaylar.” (Ö9)

*“Coğrafyanın temelidir. Sosyal Bilgileri öğrenirsek coğrafyayı da öğrenmiş oluruz.”
(Ö10)*

“Tarih, eski zamanlarda neler olduğu, neler yaşandığı.” (Ö11)

“Çevre, geçmiş, Dünya.”(Ö12)

“Önemli bir ders, zevkli.”(Ö13)

“Tarihi zorlanmadan, eğlenceli farklı yöntemlerle anlamak.”(Ö14)

“Ezber, Sosyal Bilgiler dersinde ezber yapmazsak başarılı olamayız. Çünkü Sosyal Bilgiler sözel bir ders.” (Ö15)

Yapılan analiz sonucunda; 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin 2. soru olan “Sence Coğrafya nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

5. Sınıf

“Yeryüzü, ülkelerin yerleri” (Ö1)

“Bilinmesi gereken bir bilgi” (Ö3)

“Harita, tanıtan” (Ö6)

“Irmaklar, göller, iklim çeşitleri” (Ö7)

“Coğrafi bölgeler, atlas” (Ö8)

“Ülkemizin zenginlikleri” (Ö9)

“Bilgi görseli” (Ö10)

“Dağlar, güneş, tarihi mekânlar, güzel şehirler” (Ö11)

“Dünya” (Ö12)

“Doğa, dağlar, taşlar, nehirler ve birçok doğal unsur” (Ö14)

“Doğal afetler” (Ö16)

“Platolar, dağlar, ovalar, akarsular” (Ö17)

“Hayatı kolaylaştıran” (Ö18)

“Resim, renkli” (Ö20)

“Türkiye’yi öğrenmek, güzel doğayı daha çabuk öğrenmek” (Ö21)

“Hayvancılık ve ticaret” (Ö22)

6. Sınıf

“Yeryüzü şekilleri, iklim koşulları, ormanlar, insanlar, ekonomik faaliyetler.” (Ö1)

“Hayat, iklim, dağ, plato, ekonomik kaynaklar hayatımızın içinde yer alıyor.” (Ö2)

“Harita ve Kıtalar.” (Ö3)

“Ezber, Paralel, Meridyen, İklim ve daha birçok ezberlenmesi gereken konuyu barındırır.” (Ö5)

“Petrol, petrolü biz dışarıdan alırsınız.” (Ö8)

“İklim, Özel Konum, Matematik Konum.” (Ö9)

“Dağlar, ovalar, platolar, akarsular, göller, denizler.” (Ö10)

“Sosyal Bilgiler” (Ö12)

“Sosyal, harita.” (Ö13)

“Doğal afetler, dağlar, ovalar, platolar, harita, özel konum, yani kısaca Dünya demek.” (Ö14)

“Kendi ülkemiz hakkında bilgi edinme.” (Ö17)

“Dünyanın Ekvatora uzaklığı, meridyenler, paraleller.” (Ö18)

“Yeni bilgi, coğrafyaya pek ilgim yok ama bazen atlasları karıştırmayı seviyorum.” (Ö22)

“Ülkemiz, Dünya, kaynaklar, yaşam.” (Ö25)

7. Sınıf

“Ülkemizdeki nüfus dağılışı, doğal faktörler, yer altı ve yer üstü kaynakları.” (Ö1)

“Alan. Başka ülkelerin ve tüm Dünyanın kapladığı yer.” (Ö3)

“Doğal olaylar.” (Ö4)

“Keşif.” (Ö5)

“Harita, yer, vatan, Türkiye, Türkiye haritası.” (Ö6)

“Doğada yaşanan olaylar.” (Ö7)

“Yapıt.” (Ö8)

“Yeryüzü şekilleri, ağaç, deniz, dağ, toprak, çayır.”(Ö9)

“Türkiye ’de olan her şeyle ilgili olan ve bizim anlayabileceğimiz ders.”(Ö10)

“Yer. Coğrafi Keşifler sonucu bulunan yerler.” (Ö11)

“Bir yerin konumu.” (Ö12)

“Doğa, doğa olayları, yeryüzü şekilleri, Türkiye ’nin konumu.”(Ö13)

“Dünyanın özelliklerini anlatan ders.”(Ö14)

“Yeni keşifler öğrenmek demektir. Coğrafi Keşiflerde birçok kıta bulunmuştur. Mesela Ameriko Vespuçi ’nin bulduğu Amerika kıtası.” (Ö15)

Yapılan analiz sonucunda; 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin 3. soru olan **“Senin Coğrafyada en çok sevdiğin konu/ünite hangisidir? Nedeni nedir?”**Sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

5. Sınıf

“Adım Adım Türkiye, kültürümüzü anlatmakta” (Ö1)

“4. Ünite Ürettiklerimiz” (Ö3)

“İklim ve insan yaşantısı” (Ö4)

“Doğal Afetler” (Ö6)

“Coğrafya ile ilgili tüm konular” (Ö11)

“Toplum İçin Çalışanlar” (Ö12)

“Yangın çünkü babam Orman İşletme Müdürlüğü ’nde çalışıyor.” (Ö16)

“Ürettiklerimiz, ithalat ve ihracat hakkında bilgi verdiği için” (Ö17)

“3. Ünite Bölgemizi Tanıyalım” (Ö20)

“Bölgeler, çünkü coğrafi bölgemizi çok seviyorum.” (Ö21)

“Gerçekleşen Düşler, buluşlar, buluşlar Dünyamızı değiştiriyor” (Ö25)

“Ürettiklerimiz, ülkemizde neler yetiştiğini öğrendim.” (Ö26)

6. Sınıf

“İklimler ve yeryüzü şekilleri, hem eğlenceli hem de akılda kalıcı.” (Ö1)

“4. Ünite, ülkemde nelerin çıktığını bilmek benim için bir zevk.” (Ö2)

“Ülkeler, farklı insanlar tanımak için.” (Ö4)

“İklimler, iklimlerin özelliklerini ezberlemeyi seviyorum.” (Ö5)

“İklimler, herkesin yaşantısı, kullandıkları aletler, nasıl giyindikleri.” (Ö7)

“İklimler çünkü dünyadaki iklimleri merakla dinliyorum.” (Ö9)

“Ülkemizin Kaynakları, teknoloji, doğa, ekonomi, vergi.” (Ö12)

“Yeryüzünde Yaşam, paralel ve meridyenler, Ülkemizin Kaynakları.” (Ö14)

“2. Ünite, mevsimler, 4. Ünite kaynaklarımız, meslekler, 5. Ünite Nüfus, ithalat, ihracat, olimpiyat oyunları.” (Ö18)

“İklimler.” (Ö21)

“5. Ünite Ülkemiz ve Dünya çünkü hangi ülkenin hangi kıtada olduğunu öğrendim.” (Ö22)

“Dört Mevsim Türkiye.” (Ö24)

“4. Ünite Ülkemizin Kaynakları.” (Ö25)

7. Sınıf

“5. Ünite Ekonomi ve Sosyal Hayat.” (Ö1)

“Ülkemizde Nüfus, dağılışı, özellikleri.” (Ö2)

“Yerleşme ve Seyahat konusu.” (Ö3)

“Ülkemizde Nüfus, zevkli ve eğlenceli.” (Ö7)

“Eğitim ve Çalışma Hakkı.” (Ö9)

“2. Ünite Ülkemizde Nüfus, nüfusun nedenleri, sonuçları, göç.”(Ö11)

“2. Ünite, başka insanların nasıl yaşadıkları.”(Ö12)

“Coğrafi Keşifler.”(Ö13)

“2. Ünite, anlamamın en rahat olduğu ve eğlenceli olan.”(Ö14)

“4. Ünite çünkü hayatımda daha önce hiç görmediğim şeyleri gördüm. Mesela usturlap, karavel cinsi gemi ve açölçer.”(Ö15)

Yapılan analiz sonucunda; 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin 4. soru olan **“Sence Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya görsellerinin verilmesinin amaçları neler olabilir?”** sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

5. Sınıf

“Coğrafyayı daha iyi öğrenmek” (Ö3)

“İlgi duymak, merak etmek, üniteleri güzel olduğu için” (Ö4)

“Konuları daha iyi öğrenme, sınavlarda zorlanmama, test kitaplarını daha iyi çözme” (Ö7)

“Görerek öğrenmek için” (Ö8)

“Ülkemizin güzelliklerini görmemi sağlıyor” (Ö9)

“Konuya bilgi katmak” (Ö10)

“Dünyada yaşanmış şeyleri görmemiz için” (Ö12)

“Olayların nasıl oluştuğunu bilmemiz için” (Ö13)

“Sosyal bilgilerin içinde coğrafya olduğu için” (Ö15)

“Daha iyi bilgilenmemiz için ve o bilgiyi sonuna kadar kavramamız için” (Ö19)

“Sadece yazıyla değil görsellerle de anlatalım demişler” (Ö21)

“Bölgelerimizi anlatmak için” (Ö24)

“Bizim öğrenmemiz için, Sosyal Bilgileri daha iyi tanıyabilmek için” (Ö25)

“Başarılı olmamız için” (Ö26)

6. Sınıf

“Açıklayıcı, öğretici, daha akılda kalıcı.”(Ö1)

“Örnek olsun diye.”(Ö3)

“Türkiye ve Dünyadaki bölgeleri göstermek için.” (Ö4)

“Verilen bilgileri somutlaştırmamızı sağlamak.”(Ö5)

“Konuya ilgi çekmek, somutlaştırılmasını sağlamak, daha iyi anlamak.”(Ö7)

“Bizim daha iyi anlayabilmemiz için.”(Ö8)

“Coğrafya önemli ve hafızamızı geliştirmek için.” (Ö9)

“Verilen bilgilere örnekler vermek için.”(Ö11)

“Daha iyi öğrenmek, aklımıza daha iyi girmesi, görmediklerimizi görmek.”(Ö12)

“Konuları iyi anlamak, çabuk kavramak çünkü bu sayede Türkiye’de yapılan faaliyetleri ve doğal yerleri öğrenmemiz için.” (Ö14)

“Daha iyi öğrenmemiz için.” (Ö15)

“Coğrafya hakkında bilgi edinmemiz ve öğrenmemiz.” (Ö17)

“Herkesin anlaması için.”(Ö20)

“Daha çok dikkatimizi çekebilmek için, daha verimli çalışabilmemiz için, neyin nasıl birşey olduğunu bilmemiz için.” (Ö24)

7. Sınıf

“Öğretmenimizin anlattıklarını desteklemek, yazılanlardan anlamazsak resimlerden anlayalım diye.”(Ö1)

“Daha çok bilgi almamız.”(Ö2)

“Coğrafyayı daha iyi anlamak.” (Ö3)

“Öğrenmemizi sağlıyor.” (Ö4)

“Yerler hakkında bilgi vermek.” (Ö5)

“Bir yerin nerede olduğunu daha iyi anlayabiliyorum.” (Ö6)

“Konuyu daha iyi kavrayabilmemiz.” (Ö7)

“O konunun ya da cümlelerin ispatı gibidir.” (Ö9)

“Bir şeylerin nasıl yapıldığını anlayabilmemiz için verilmiş.” (Ö11)

“Coğrafyayı daha iyi öğrenmemize yardımcı.” (Ö12)

“Konu daha iyi anlaşılıyor.” (Ö13)

“Öğrencilerin konuyu daha iyi kavrayabilmelerini sağlamak, konuyu örneklendirmek.” (Ö14)

“O görsellerin bazıları işe yarıyor.” (Ö15)

Yapılan analiz sonucunda; 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin 5. soru olan **“Mevcut görsellerin dışında Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya ile ilgili hangi görsellerin olmasını isterdin?”** açık uçlu sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar şöyledir:

5. Sınıf

“Volkan” (Ö2)

“Daha fazla görsel olmalı” (Ö7)

“Bütün şehirlerin ve köylerin fotoğraflarının olmasını isterdim.” (Ö8)

“Çok önce yaşayan insanların resimleri” (Ö9)

“Başka görseller istemezdim.” (Ö10)

“Dış ülkelerdeki çocukların görselleri” (Ö12)

“Görsellerin aşama aşama olmasını isterdim, nasıl gerçekleştiğini bilmek için”
(Ö13)

“Yurt dışındaki coğrafyaların olmasını isterdim.” (Ö14)

“Dağlar, ovalar, akarsular, şelaleler gibi görseller” (Ö15)

“Uzayın, kutupların görselleri” (Ö17)

“Coğrafya ile ilgili tüm görsellerin olmasını isterdim.” (Ö18)

“Plato ve baraj resimleri” (Ö19)

“Bölgelerimizin resimlerinin olmasını isterdim.” (Ö20)

“Yusufça 'yla ve Gölhisar'la ilgili görseller” (Ö21)

“Dünya Haritası” (Ö25)

“Görseller yeterli” (Ö26)

6. Sınıf

“İklimler ve ekonomik faaliyetlerle ilgili görseller.”(Ö2)

“Görseller yeterli, daha canlı renkte olmasını isterdim.”(Ö3)

“Platolar, Dünyadaki ülkelerin güzellikleri.” (Ö4)

“Paralel ve meridyenlerle ilgili daha fazla görsel.”(Ö5)

“Madenler, yeryüzü şekilleri, iklimler için daha fazla görsel.”(Ö7)

“Dağların ve doğal kaynakların görselleri.”(Ö8)

“Komik, bizim çalışmamızı arttıracak görseller.”(Ö9)

“Uygun görseller, değişmesini istemezdim.” (Ö10)

“Doğal güzelliklere daha çok yer verilmesi.” (Ö14)

“Değişik resimlerin olmasını isterdim.” (Ö15)

“Dünya dilsiz haritası olmalı ve biz tamamlamalıyız.” (Ö17)

“Birkaç tane daha Dünya haritası.” (Ö18)

“Coğrafyayı araştıran çocukların olmasını.” (Ö19)

“Bazı ülke ya da şehirlerin fotoğrafları.” (Ö22)

“Akarsular, göller, denizler, ormanlar ve dağların görselleri.” (Ö24)

“Bence gerek yok bunlar yetiyor, yazılara daha çok yer verse olur.” (Ö25)

7. Sınıf

“İlk keşfedilen yerin halkının fotoğrafı.” (Ö5)

“Fazla bilinmeyen köylerin fotoğrafları.” (Ö6)

“Limanlar, eşyalar.” (Ö9)

“Lidyalıların yaşadığı yerin fotoğrafı.” (Ö11)

“Dünya ve kıtaların görselleri.” (Ö12)

“Başka görseller olmasını istemezdim. Konularımıza göre yeterli.” (Ö13)

“Görseller gayet yeterli.” (Ö14)

“Yeterince görsel var.” (Ö15)

4.2.Derecelendirme Ölçeğine (Anket) Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya görsellerine ait görüşlerini belirlemeye yönelik sorulara ilişkin ankete verdikleri bilgilerin frekans ve yüzde dağılımları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4.1.Öğrencilerin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya Görselleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Değerlendirilen Özellikler	Evet		Hayır		Kısmen	
	f	%	f	%	f	%
1)Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersinin temelini oluşturur.	24	92,3	-	-	2	7,69
2)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler ders kitabının görsel zenginliğini arttırır.	18	69,2	6	23	2	7,69
3)Coğrafya görselleri dikkat çekicidir.	25	96,1	-	-	1	3,84
4)Coğrafya görselleri gelişim düzeyimize uygundur.	24	92,3	-	-	2	7,69
5)Coğrafya görselleri işlevseldir.	24	92,3	1	3,84	1	3,84
6)Coğrafya görselleri birbirleri ile tutarlıdır.	16	61,5	6	23	4	15,3
7)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler ders kitabına uygun olarak hazırlanmıştır.	24	92,3	-	-	2	7,69
8)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersine ilgimi arttırmaktadır.	20	76,9	-	-	6	23
9)Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersini somutlaştırmamı sağlamaktadır.	15	57,6	7	26,9	4	15,3
10)Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ile ilgili yeterince görsel yer almaktadır.	22	84,6	-	-	4	15,3
11)Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.	9	34,6	15	57,6	2	7,69
12)Coğrafya ile ilgili görsellerin çok olması Sosyal Bilgiler dersine olan çalışma isteğimi arttırmaktadır.	18	69,2	5	19,2	3	11,5
13)Coğrafya ile ilgili görseller konuyla ilgili fikirlerimi sunmama yardımcı olmaktadır.	23	88,4	-	-	3	11,5
14)Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersine aktif olarak katılmamı sağlamaktadır.	20	76,9	3	11,5	3	11,5
15)Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya ile ilgili görsellere daha fazla yer verilmelidir.	15	57,6	8	30,7	3	11,5

16)Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.	3	11,5	22	84,6	1	3,84
17)Coğrafya ile ilgili görsellerin renklerinin daha anlaşılır, parlak ve canlı olması gerekir.	15	57,6	8	30,7	3	11,5

MEB tarafından kullanılan ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya görselleri ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde 17 maddenin 15'ine (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17) *evet* şeklinde cevap veren öğrencilerin oranının fazla olduğu görülmektedir. Öğrenciler 11. maddeye (*Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.*) ve 16. maddeye (*Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.*) *hayır* cevabını vermişlerdir. Ayrıca öğrenciler 15. maddeye (*Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya ile ilgili görsellere daha fazla yer verilmelidir.*)ve 17. maddeye (*Coğrafya ile ilgili görsellerin renklerinin daha anlaşılır, parlak ve canlı olması gerekir.*) aynı oranda *evet* (57,6) ve aynı oranda *hayır* (30,7) cevabının verilmiş olması dikkat çekicidir. Bu bulgulara göre öğrencilerin 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya görselleri ile ilgili genel olarak olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.

Tablo 4.2.Öğrencilerin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya Görselleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Değerlendirilen Özellikler	Evet		Hayır		Kısmen	
	f	%	f	%	f	%
1)Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersinin temelini oluşturur.	25	100	-	-	-	-
2)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler ders kitabının görsel zenginliğini arttırır.	23	92	-	-	2	8
3)Coğrafya görselleri dikkat çekicidir.	22	88	2	8	1	4
4)Coğrafya görselleri gelişim düzeyimize uygundur.	22	88	1	4	2	8
5)Coğrafya görselleri işlevseldir.	22	88	1	4	2	8

6)Coğrafya görselleri birbirleri ile tutarlıdır.	22	88	1	4	2	8
7)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler ders kitabına uygun olarak hazırlanmıştır.	23	92	1	4	1	4
8)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersine ilgimi arttırmaktadır.	20	80	1	4	4	16
9)Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersini somutlaştırmamı sağlamaktadır.	19	76	4	16	2	8
10)Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ile ilgili yeterince görsel yer almaktadır.	19	76	1	4	5	20
11)Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.	11	44	12	48	2	8
12)Coğrafya ile ilgili görsellerin çok olması Sosyal Bilgiler dersine olan çalışma isteğimi arttırmaktadır.	23	92	-	-	2	8
13)Coğrafya ile ilgili görseller konuyla ilgili fikirlerimi sunmama yardımcı olmaktadır.	21	84	1	4	3	12
14)Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersine aktif olarak katılmamı sağlamaktadır.	21	84	-	-	4	16
15)Sosyal Bilgiler ders kitabında coğrafya ile ilgili görsellere daha fazla yer verilmelidir.	15	60	2	8	8	32
16)Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.	3	12	20	80	2	8
17)Coğrafya ile ilgili görsellerin renklerinin daha anlaşılır, parlak ve canlı olması gerekir.	10	40	7	28	8	32

MEB tarafından kullanılan ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya görselleri ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde 17 maddenin 15'ine (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17) *evet* şeklinde cevap veren öğrencilerin oranının fazla olduğu görülmektedir. Öğrenciler 11. maddeye (*Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.*) ve 16. maddeye (*Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.*) *hayır* cevabını vermişlerdir. Ayrıca öğrenciler 17. maddeye (*Coğrafya ile ilgili görsellerin renklerinin daha anlaşılır, parlak ve canlı olması gerekir.*)*evet* (%40), *hayır* (%28), *kararsızım* (%32) cevabının verilmiş olması dikkat çekicidir.

Bu bulgulara göre öğrencilerin 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya görselleri ile ilgili genel olarak olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.

Tablo 4.3.Öğrencilerin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya Görselleri ile İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Değerlendirilen Özellikler	Evet		Hayır		Kısmen	
	f	%	f	%	f	%
1)Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersinin temelini oluşturur.	11	73,3	-	-	4	26,6
2)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler ders kitabının görsel zenginliğini artırır.	14	93,3	-	-	1	6,6
3)Coğrafya görselleri dikkat çekicidir.	14	93,3	-	-	1	6,6
4)Coğrafya görselleri gelişim düzeyimize uygundur.	12	80	-	-	3	20
5)Coğrafya görselleri işlevseldir.	10	66,6	1	6,6	4	26,6
6)Coğrafya görselleri birbirleri ile tutarlıdır.	13	86,6	2	13,3	1	6,6
7)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler ders kitabına uygun olarak hazırlanmıştır.	14	93,3	-	-	1	6,6
8)Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersine ilgimi arttırmaktadır.	12	80	1	6,6	2	13,3
9)Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersini somutlaştırmamı sağlamaktadır.	6	40	5	33,3	4	26,6
10)Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ile ilgili yeterince görsel yer almaktadır.	13	86,6	1	6,6	1	6,6
11)Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.	2	13,3	12	80	1	6,6
12)Coğrafya ile ilgili görsellerin çok olması Sosyal Bilgiler dersine olan çalışma isteğimi arttırmaktadır.	13	86,6	1	6,6	1	6,6
13)Coğrafya ile ilgili görseller konuyla ilgili fikirlerimi sunmama yardımcı olmaktadır.	12	80	1	6,6	2	13,3

14)Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersine aktif olarak katılmamı sağlamaktadır.	13	86,6	-	-	2	13,3
15)Sosyal Bilgiler ders kitabında coğrafya ile ilgili görsellere daha fazla yer verilmelidir.	6	40	5	33,3	4	26,6
16)Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.	1	6,6	13	86,6	1	6,6
17)Coğrafya ile ilgili görsellerin renklerinin daha anlaşılır, parlak ve canlı olması gerekir.	6	40	4	26,6	5	33,3

MEB tarafından kullanılan ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya görselleri ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde 17 maddenin 15'ine (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17) *evet* şeklinde cevap veren öğrencilerin oranının fazla olduğu görülmektedir. Öğrenciler 11. maddeye (*Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.*) ve 16. maddeye (*Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.*) *hayır* cevabını vermişlerdir. Ayrıca öğrenciler 9. maddeye (*Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersini somutlaştırmamı sağlamaktadır.*) ve 15. maddeye (*Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya ile ilgili görsellere daha fazla yer verilmelidir.)evet (%40), hayır (%33,3) ve kararsızım (%26,6) cevaplarını eşit oranda vermişlerdir. 17. maddeye (Coğrafya ile ilgili görsellerin renklerinin daha anlaşılır, parlak ve canlı olması gerekir.)evet (%40),hayır(%26,6), kararsızım (%33,3) cevabının verilmiş olması dikkat çekicidir. Bu bulgulara göre öğrencilerin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya görselleri ile ilgili genel olarak olumlu görüş bildirdikleri söylenebilir.*

4.3.Görsellere (Soru Formu) Ait Bulgu ve Yorumlar

4.3.1. 5. , 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Coğrafya ile İlgili Görseller Hakkında Bilgiler

Tablo 4.4. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Ünitelerde Yer Alma Oranları

Üniteler	Görseller	
	f	%
Adım Adım Türkiye	31	17,6
Bölgemizi Tanıyalım	51	28,9
Ürettiklerimiz	58	32,9
Hepimizin Dünyası	36	20,4

5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya konuları 4 ünite, toplam 176 görsel olarak yer almaktadır. En fazla görsel ‘Ürettiklerimiz’ ünitesinde bulunmaktadır.

Tablo 4.5. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Yer Alma Şekilleri ve Oranları

Yer Alma Şekilleri	f	%
Harita	5	2,84
Tablo	1	0,56
Gazete Haberi	2	1,13
İnternet Haberi	7	3,97
Afiş	2	1,13
Grafik	3	1,70
Fotoğraf	156	8,86

5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili görsellerin dağılımında en fazla fotoğraflara yer verilirken en az tablolara yer verildiği görülmektedir.

Tablo 4.6. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Ünitelerde Yer Alma Oranları

Üniteler	Görseller	
	f	%
Yeryüzünde Yaşam	23	29,1
İpek Yolunda Türkler	6	7,59
Ülkemizin Kaynakları	27	34,1
Ülkemiz ve Dünya	23	29,1

6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya konuları 4 ünite, toplam 79 görsel olarak yer almaktadır. Görseller en fazla ‘Ülkemizin Kaynakları’ ünitesinde bulunmaktadır.

Tablo 4.7. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Yer Alma Şekilleri ve Oranları

Yer Alma Şekilleri	f	%
Harita	17	21,5
Tablo	9	11,3
Gazete Haberi	2	2,53
İnternet Haberi	5	6,32
Resim	1	1,26
Grafik	1	1,26
Fotoğraf	40	5,06
Broşür	1	1,26
Amblem	1	1,26
Küre Modeli	2	2,53

6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya ile ilgili görsellerin dağılımında en fazla fotoğraf, harita ve tabloya yer verildiği görülmektedir.

Tablo 4.8. 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Ünitelerde Yer Alma Oranları

Üniteler	Görseller	
	f	%
Ülkemizde Nüfus	37	43
Ekonomi ve Sosyal Hayat	20	23,2
Zaman İçinde Bilim	14	16,2
Ülkelerarası Köprüler	15	17,4

7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya konuları 4 ünite, toplam 86 görsel olarak yer almaktadır. En fazla görsel ‘Ülkemizde Nüfus’ ünitesinde bulunmaktadır.

Tablo 4.9. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Coğrafya ile İlgili Görsellerin Yer Alma Şekilleri ve Oranları

Yer Alma Şekilleri	f	%
Harita	7	8,13
Tablo	11	12,7
İnternet Haberi	15	17,4
Resim	15	16,2
Grafik	4	4,65
Fotoğraf	33	38,3
Afiş	1	1,16
Karikatür	1	1,16

7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya ile ilgili görsellerin dağılımında en fazla fotoğraf, resim ve internet haberine yer verildiği görülmektedir.

4.3.2. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili olayları görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.10.Olayların Hatırlanma Düzeyi

Verilen Olay	Hatırlanma Kız Öğrenci f	Hatırlanma Erkek Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci %
Sel	13	13	26	100
Deprem	13	12	25	96,1
Çığ	13	12	25	96,1
Orman Yangını	13	12	25	96,1
Heyelan	10	11	21	80,7
Erozyon	8	5	13	50

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere 5. sınıf öğrencilerine verilen olaylarla ilgili görseller içerisinde en fazla doğru cevaplanan ve konularla ilişkilendirme düzeyi en yüksek olan görsel Sel fotoğrafıdır.

Öğrencilere verilen görsellerden biri de Deprem fotoğrafıdır. Öğrencilerin %96,1'i gibi büyük bir oranı görselin Deprem fotoğrafı olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 13 kız öğrencinin tamamı, 13 erkekte 12'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 erkek öğrenci ise cevap vermemiştir(Ö23).

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Çığ fotoğrafıdır. Öğrencilerin %96,1'i gibi büyük bir oranı görselin Çığ fotoğrafı olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 13 kız öğrencinin tamamı, 13 erkekte 12'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 erkek öğrenci ise cevap vermemiştir (Ö23).

Öğrencilere verilen görsel Yangın fotoğrafıdır. Öğrencilerin %96,1'i gibi büyük bir oranı görselin Yangın fotoğrafı olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 13 kız öğrencinin tamamı, 13 erkekte 12'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 erkek öğrenci ise fotoğrafa yanıt olarak sadece “Karadeniz Bölgesi'nde fazla olur” (Ö11) cevabını vermiştir.

Öğrencilere verilen diğer görsel Heyelan (Toprak Kayması) ile ilgili fotoğraftır. 13 kız öğrenciden 10'u, 13 erkek öğrenciden 11'i görselin Heyelan fotoğrafı olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan diğer 6 öğrenci ise fotoğrafı Erozyon olayı ile karıştırmıştır.

Öğrencilere verilen görsel Erozyon fotoğrafıdır. Çalışmaya katılan 13 kız öğrenciden 8'i, 13 erkek öğrenciden 5'i görselin Erozyon fotoğrafı olduğunu hatırlamıştır. 13 kişi ise yanlış cevap vermiştir. Bu nedenle bu görsel öğrencilerin en az doğru yanıtladıkları görsel olarak tablodaki yerini almıştır. Bu durumun nedeni öğrencilerin bu görseli Heyelan olayı ile karıştırarak görsele yanlış cevap vermiş olmalarıdır.

Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili olayları görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.11. Olayların Hatırlanma Düzeyi

Verilen Olay	Hatırlanma Kız Öğrenci f	Hatırlanma Erkek Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci %
Orman Yangını	14	11	25	100
Su Kirliliği	14	10	24	96
Hava Kirliliği (Fabrika)	14	9	23	92
Hava Kirliliği (Egzoz)	10	9	19	76
Erozyon	7	2	9	36
Heyelan	6	1	7	28

Öğrencilere verilen görsel Orman Yangını fotoğrafıdır. Öğrencilerin tamamı görseldeki olayın Orman Yangını olduğunu hatırlamıştır. Yangın görseli 6. Sınıf öğrencilerine verilen olaylar tablosunda öğrencilerin tam cevap verdikleri tek görsel olarak tabloda yer almıştır.

Öğrencilere verilen ve en fazla doğru cevap verilenlerde ikinci sırada olan görsel Su Kirliliği fotoğrafıdır. Öğrencilerin %96 gibi büyük bir oranı görselin Su Kirliliği olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 14 kız öğrencinin tamamı, 11 erkekten 10'u fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 erkek öğrenci ise fotoğrafa yanlış cevap vermiştir (Ö23).

Öğrencilere verilen diğer görsel Hava Kirliliği fotoğrafıdır (Fabrika). Öğrencilerin %92'si görseli doğru hatırlamıştır. 14 kız öğrencinin tamamı, 11 erkekten 9'u fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 2 erkek öğrenciden biri fotoğrafa "*Dumanlar insanlar zarar verir ve öldürür*" (Ö11) şeklinde yanıt verirken, diğeri ise cevap vermemiştir. (Ö23)

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Hava Kirliliği fotoğrafıdır (Egzoz). Öğrencilerin %76'sı görselin hava kirliliği olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 14 kız öğrenciden 10'u, 11 erkekten 9'u fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 4 kız öğrenci ise fotoğrafa yanlış cevap vermiştir: "*Arabadan çıkan benzini yani çevre kirliliğini hatırlatıyor*" (Ö1) , "*Bana bu olay trafik kurallarına uyulmadığını hatırlatıyor*" (Ö2) , "*Yere mazot damlatarak çok büyük bir çevre sorunu olabilir*" (Ö3), "*Toprak kirliliği bir arabanın benzini toprağa dökülüp kirletmesi*" (Ö7). Erkek öğrencilerden 2'si ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen görsel Erozyon fotoğrafıdır. Öğrencilerin %36'sı görselin Erozyon olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 14 kız öğrencinin 7'si, 11 erkekten 2'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 25 öğrenciden sadece 9'u olayı doğru yanıtlayabilmiştir. Bu durumun temel nedeni görselde sorulan Erozyon olayına öğrencilerin büyük çoğunluğunun Toprak Kayması olarak cevap vermelerinden kaynaklanmaktadır.

Öğrencilere verilen görsel Heyelan (Toprak Kayması) fotoğrafıdır. Çalışmaya katılan 14 kız öğrenciden 6'sı, 11 erkek öğrenciden 1'i görselin Heyelan olduğunu hatırlamıştır. 18 kişi ise yanlış cevap vermiştir. Bu nedenle bu görsel öğrencilerin en az doğru yanıtladıkları görsel olarak tablodaki yerini almıştır. Bu durumun nedeni ilgili yayınevinin kitapta kullandığı görsel olan fotoğrafın tam net olmamasından

dolayı; öğrencilerin bu görseli Sel olayı ile karıştırarak görsele yanlış cevap vermiş olmalarıdır.

Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili olayları görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.12. Olayların Hatırlanma Düzeyi

Verilen Olay	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam Öğrenci	Öğrenci
	f	f	f	%
Kuraklık	8	4	12	80
Açlık	6	5	11	73,3
Hava Kirliliği (Fabrika)	6	4	10	66,6
Nüfus Yoğunluğu	3	4	7	46,6
Gecekondulaşma	5	2	7	46,6
Mübadele	4	2	6	40

Öğrencilere verilen görsel Kuraklıkla ilgili bir fotoğraftır. Öğrencilerin %80'i bu görselin kuraklıkla ilgili olduğunu hatırlamıştır. 7. sınıf öğrencilerine verilen görseller içinde en çok hatırlanan görseldir. Kız öğrencilerin tamamı doğru cevap vermiştir. Erkek öğrencilerin ise 4'ü doğru cevap verebilmiştir. 3 Erkek öğrenci bu görsele yanlış yorumlar yapmışlardır: “Burada ağaçların kesildiğini anlatıyor” (Ö2), “Doğal kaynaklarımızı korumalıyız” (Ö7), “İnsanların olmadığı ve yaşamadığı, hayvanların olduğu yer” (Ö10).

Öğrencilere verilen diğer görsel Açlık ile ilgili bir fotoğraftır. Öğrencilerin %73,3'ü bu görselin Açlıkla ilgili olduğunu doğru hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 6'sı, 7 erkek öğrenciden 5'i fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 4 öğrenci fotoğrafa sadece yorum yapmışlardır: “Bu insanlara yardım eli uzatmalıyız” (Ö12), “Buradaki çocuklar yemek alabilmek için sıraya geçiyorlar bazıları alıyor bazıları da alamıyor. Bazen de

yemek kalmıyor. Bu kardeşlerimize yardım etmeliyiz” (Ö4), “Bazı insanların herkese muhtaç olduğunu anımsatıyor” (Ö8), “İnsanlara yardım etmeliyiz” (Ö7).

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Hava Kirliliği ile ilgili fotoğraftır. Öğrencilerin %66,6’sı görselin Hava Kirliliği ile ilgili olduğunu hatırlamıştır. 8 kız öğrenciden 6’sı, 7 erkek öğrenciden 4’ü doğru yanıtlar vermiştir. Öğrencilerden bazıları sadece yorum yapmıştır: *“Tüp patladığında çıkan yangın” (Ö6), “Fırtına” (Ö9), “Doğal gazın dünyayı kirlettiğini anımsatıyor” (Ö8).*

Öğrencilere verilen görsel Nüfus Yoğunluğunu gösteren İstanbul’a ait bir fotoğaftır. Öğrencilerin %46’sı görselin nüfus yoğunluğu olayı olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 8 kız öğrenciden 3’ü, 7 erkekten 4’ü fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 3 kız öğrenci görseli boş bırakırken, 2 kız öğrenci görsel hakkında sadece yanlış yorum yapmışlardır: *“Burada herkes ya vapura ya da gemiye binmek için veya deniz kenarında nefes almak için çıkarlar veya bazı insanların işleri olabilir,gezmeye gelmiş olabilirler”(Ö4), “Kalabalık yerlerdeki vapur ile gezinti”(Ö12).* Erkek öğrencilerden 2’si görsele cevap vermezken, 1’i ise görsel hakkında yanlış yorum yapmıştır: *“İstanbul’da olan topluluğu anımsatıyor” (Ö8).*

Öğrencilere verilen diğer görsel Gecekondulaşma fotoğrafıdır. Öğrencilerin %46’sı görselin Gecekondulaşma olayı olduğunu hatırlamıştır. Çalışmaya katılan 8 kız öğrenciden 5’i, 7 erkekten 2’si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 2 kız öğrenci görsele yanıt vermezken, 1 kız öğrenci görsel hakkında sadece yanlış yorum yapmıştır: *“Karadeniz’in tepedeki evleri”(Ö12).* Erkek öğrencilerden 1’i görsele cevap vermezken, 4’ü ise görsel hakkında yanlış yorum yapmıştır: *“Türkiye’de evlerin her yere yapılabileceğini anlatıyor” (Ö8), “Burada ise fazla nüfustan dolayı tehlikeli yerlere ev yapıyorlar”(Ö7), “Bu resimde törelere göre eskiden yapılan binalar ve şehir fazlalığından dolayı taşınan evler” (Ö3), “Burada evler tepeler var” (Ö2).*

Öğrencilere verilen görsel Mübadele fotoğrafıdır. Öğrencilerin sadece %40’ı görselin Mübadele olduğunu hatırlamıştır. 7. Sınıf olaylarla ilgili görseller içerisinde en az hatırlanan görseldir. Kız öğrencilerden 4’ü, erkek öğrencilerden ise sadece 2’si doğru cevap verebilmiştir. Öğrenciler bu olaya genelde yanlış cevap vermişlerdir: *“Önceden genellikle kara yolları yerine deniz yolu kullanılmıştır. Kara yolları*

genellikle savaşlarda kullanılırdı” (Ö3), “Denizde insanlar teknelere ve gemilere bakıyorlar” (Ö7), “Eski İstanbul” (Ö9), “Deniz Savaşı” (Ö11), “Burada insanlar ya protesto yapıyor ya da bir iç savaş. Gemilerde birbirine çarpmış” (Ö13), “Bu resimde Atatürk’ün yaşadığı dönemlerde yaşanan savaş olabilir. İnsanlar burada canlarını kurtarmak için savaşıyorlar” (Ö4).

Birinci alt problemimiz olan; Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili olayları görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri hakkında ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin verilen cevaplarına bakıldığında; tüm sınıflarda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla doğru cevap verdikleri görülmüştür.

4.3.3.İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili faaliyetleri görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.13. Faaliyetlerin Hatırlanma Düzeyi

Faaliyet	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam Öğrenci	Öğrenci
	f	f	f	%
Tarım	13	12	25	96,1
Hayvancılık	12	11	23	88,4
Arıcılık	12	9	21	80,7
Turizm	13	7	20	76,9
Balıkçılık	10	7	17	65,3
Sanayi	7	9	16	61,5

Öğrencilere verilen görsel Tarım (Sera) fotoğrafıdır. Öğrencilerin %96,1'i gibi büyük bir oranı görselin Tarım faaliyeti olduğunu hatırlamıştır. Bu durumun temel nedeni olarak araştırmanın yapıldığı bölgedeki ailelerin ve dolayısıyla öğrencilerinde Tarım faaliyeti ile uğraşmalarının etkili olduğu söylenebilir. 5. Sınıflara verilen faaliyetler

arasında en fazla doğru yanıtlanan görseldir. Çalışmaya katılan 13 kız öğrencinin tamamı, 13 erkekten 12'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 erkek öğrenci ise fotoğrafa "*Akdeniz Bölgesi'nde yer alır*" cevabını vermiştir (Ö11).

Öğrencilere verilen diğer görsel Büyükbaş Hayvancılık (İnek) gösteren fotoğraftır. Öğrencilerin %88,4'ü görselin Hayvancılık faaliyeti olduğunu hatırlamıştır. Bu görselde en fazla hatırlanan ve ilişkilendirilen ikinci görsel olmuştur. Bu durumda da tıpkı Tarım faaliyetinde olduğu gibi buldukları bölgede Hayvancılık faaliyeti yapılıyor olması etkilidir. Çalışmaya katılan 13 kız öğrenciden 12'si, 13 erkekten 11'i fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 kız öğrenci fotoğraf hakkında şu yorumları yapmıştır: "*İnek genellikle köylerde olur. Orada süt yerleri vardır ve insanlar süt alır, yoğurt satılır*" (Ö18), 2 erkek öğrenci ise: "*İnek, süt*" (Ö23), "*İnek Çiftliği*" (Ö10).

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Arıcılık fotoğrafıdır. Öğrencilerin %80,7'si görselin Arıcılık faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 13 kız öğrencinin 12'si, 13 erkek öğrencinin 9'u fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 kız öğrenci fotoğraf hakkında "*Doğayı hatırlatıyor*" (Ö25), 4 erkek öğrenci ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen görsellerden bir diğeri Turizm fotoğrafıdır. Öğrencilerin %76,9'u görselin Turizm faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 13 kız öğrencinin tamamı, 13 erkek öğrencinin 7'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Erkek öğrencilerden 5'i farklı yorumlar yapmıştır: "*Denizde yüzmeye ve dinlenme*" (Ö20), "*Tatil*" (Ö6), "*Antalya*" (Ö1), "*Tatil, en fazla Akdeniz ve Ege'de gerçekleşir*" (Ö11), "*Deniz*" (Ö1). 1 erkek öğrenci ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen görsel Balıkçılık fotoğrafıdır. Öğrencilerin %65,3'ü görselin Balıkçılıkla ilgili olduğunu hatırlamıştır. Kız öğrencilerden 10'u, erkek öğrencilerden ise 7'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 3 kız öğrenci "*Gemi*" (Ö18) (Ö8), "*Gemi, Gezmek*" (Ö25), yorumlarını yaparken, 6 erkek öğrenciden 4'ü de farklı yorumlar yapmıştır: "*Deniz, martı ve gemiler*" (Ö16), "*Karadeniz*" (Ö1), "*Tekneyle gezi*" (Ö24), "*Gemi*" (Ö10), 2 öğrenci ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen bir diğer görsel de Sanayi (Süt Fabrikası) fotoğrafıdır. Öğrencilerin %61,5'i görselin Sanayi faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 13 kız

öğrenciden 7’si, 13 erkek öğrenciden 9’u fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 5. sınıf öğrencilere sorulan faaliyetler içerisinde sanayi faaliyeti en az doğru yanıtlanan faaliyet olmuştur. Öğrenciler bu faaliyet ile ilgili şu yorumları yapmışlardır: “Süt yapımı” (Ö18), “Sütçülük” (Ö14) (Ö8), “Süt yeri” (Ö15), “Süt üretimi” (Ö6). 5 öğrenci ise cevap vermemiştir.

Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili faaliyetleri görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.14. Faaliyetlerin Hatırlanma Düzeyi

Faaliyet	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam Öğrenci	Öğrenci
	f	f	f	%
Madencilik (Bor)	14	8	22	88
Turizm	12	9	21	84
Madencilik (Tuz)	13	8	21	84
Arıcılık	11	6	17	68
Ormancılık	11	4	15	60
Yaylacılık	2	2	4	16

Öğrencilere verilen faaliyetlerle ilgili görseller içinde Madencilik (Bor) fotoğrafı 6. Sınıf faaliyetler arasında en çok doğru yapılan görsel olmuştur. 14 kız öğrenciden tamamı, 11 erkek öğrenciden 8’i fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 2 erkek öğrenci yanlış cevaplar verirken, 1 erkek öğrenci ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen diğer görsel Turizm fotoğrafıdır. Öğrencilerin %84’ü görselin Turizm faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 12’si, 11 erkek öğrenciden 9’u fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Yanlış yorum yapan öğrencilerden 2 kız öğrenci; “Denizcilik” (Ö9), “İnsanlar gemilerde geziyorlar” (Ö15), 1 erkek öğrenci;

“Bu resim Ahmet abimgille gittiğimiz denizi hatırlatıyor” (Ö11) demiştir. 1 erkek öğrenci ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Madencilik (Tuz) fotoğrafıdır. Öğrencilerin %84’ü görselin Madencilik faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 13’ü, 11 erkek öğrenciden 8’i fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 1 kız öğrenci cevap vermemiştir. 3 erkek öğrenciden 2’si cevap vermezken 1’i şu yorumu yapmıştır: “Bu tuz gölünden çıkarılan tuz” (Ö12).

Öğrencilere verilen diğer görsel Arıcılık fotoğrafıdır. Öğrencilerin %68’i görselin Arıcılık faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 11’i, 11 erkek öğrenciden 6’sı fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Yanlış yorum yapan 3 kız öğrencinin verdiği cevaplar şöyledir: “Ovaları, çiçekleri, balcılığı hatırlatıyor” (Ö1), “Doğanın güzelliği, dağları, ovaları, platoları gösteriyor” (Ö10), “Dağlık yerlerde çiçek ve hayvanlar var” (Ö15). 3 erkek öğrencinin verdiği cevaplar: “Yaylacılık” (Ö16), “Doğanın güzelliklerinden yararlanmalıyız” (Ö19), “ Tarım ” (Ö20). 2 erkek öğrenci ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen bir diğer görsel de Ormancılık fotoğrafıdır. Öğrencilerin %60’ı görselin Ormancılık faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 11’i, 11 erkek öğrenciden 4’ü fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 10 öğrenci faaliyet hakkında farklı yorumlar yapmıştır. 3 kız öğrenciden; “Bu görsel odun ve keresteciliği anlatıyor. Bunlardan ise kâğıt yapılmaktadır” (Ö3), “Bunlar odun. Yakacak olarak kullandığımız ve evlerin çatılarında kullanırız” (Ö14), “Ağaçların kesilmesi ne için, çünkü onlardan kâğıt hem de ısınmak için keseriz” (Ö15) yorumunu yaparken; erkek öğrencilerden 5’i “Bu resim bana marangozculuğu hatırlatıyor ve kâğıt yapmayı”(Ö11), “Odunculuk” (Ö16) (Ö23), “Ağaç kesme” (Ö17), “Ağaçlara zarar vermemeliyiz” (Ö19) yorumunu yapmıştır. 2 öğrenci ise cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen görsel Yaylacılık fotoğrafıdır. Öğrencilerin sadece %16’sı görselin Yaylacılık faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 6. Sınıf faaliyet görselleri arasında en az cevap verilen görseldir. Bu durumun oluşmasında ilgili yayınevindeki görselin küçük bir fotoğraf ile gösterilmesi, çok net olmaması ve öğrencilerin algılarında başka faaliyetleri de hatırlatmasının etkili olduğu söylenebilir. 14 kız

öğrenciden 2'si, 11 erkek öğrenciden 2'si fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Öğrenciler bu faaliyete şu farklı yorumları yapmıştır: “Eğlence”(Ö17), “Nevruz” (Ö18), “Hava almak için” (Ö20), “Şenlik” (Ö21), “Serinlemek” (Ö22), “Halay” (Ö23), “Havacılık” (Ö24), “Turizm” (Ö25), “ Dağcılar” (Ö13), “Düğün ve düğünde çekilen halay” (Ö10), “Halaycılık” (Ö7), “İnsanlar ısınmak için halay çekiyorlar” (Ö6), “Turizmcilik” (Ö5), “Kültürel oyunlarımız kaldırmamalıyız” (Ö4), “Şenlikleri, eğlenceleri hatırlatıyor”(Ö1). 1 öğrenci ise cevap vermemiştir.

Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili faaliyetleri görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.15. Faaliyetlerin Hatırlanma Düzeyi

Faaliyet	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam Öğrenci	Öğrenci
	f	f	f	%
Tarım	7	7	14	93,3
Hayvancılık	6	6	12	80
Turizm	6	5	11	73,3
Sanayi	5	5	10	66,6
Madencilik	5	4	9	60
Ticaret	3	1	4	26,6

7. Sınıf öğrencilere verilen ve öğrencilerin %93,3'ünün doğru cevapladığı görsel Tarım faaliyeti görselidir. Bu durumun oluşmasında araştırmanın yapıldığı yerde ailelerin ve dolayısıyla da öğrencilerin Tarım faaliyetiyle uğraşmalarının etkili olduğu söylenebilir. 8 kız öğrenciden 7'si, 7 erkek öğrenciden tamamı fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Tarım görseli 7. Sınıf faaliyetler görselleri arasında en fazla doğru yapılandır. Sadece kız öğrencilerden 1'i “Çay fabrika faaliyeti” (Ö13) cevabını vermiştir.

Öğrencilerin en fazla doğru cevap verdikleri ikinci görsel Hayvancılık fotoğrafıdır. Öğrencilerin %73,3'ü görselin Hayvancılık faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. Bu

durumun oluşmasında tıpkı Tarım faaliyetinde olduğu gibi araştırmanın yapıldığı yerde ailelerin ve dolayısıyla da öğrencilerin Hayvancılık faaliyetiyle uğraşmalarının etkili olduğu söylenebilir. 8 kız öğrenciden 6'sı, 7 erkek öğrenciden 6'sı fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 2 kız öğrenci “*Güneydoğu Anadolu’da bir yaylak, insanların para kazanmak için yaylalara çıkıyor*” (Ö15), “*Küresel ısınmanın yarattığı kuraklık*” (Ö5) cevaplarını vermiştir. 1 erkek öğrenci “*Tarım faaliyetlerinin yoğun olduğunu anımsatıyor*” (Ö8) cevabını vermiştir.

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Turizm fotoğrafıdır. Öğrencilerin %73,3’ü görselin Turizm faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 6'sı, 7 erkek öğrenciden 5'i fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Yanlış yorum yapan 2 kız öğrenci: “*Limanlar*” (Ö9), “*Bazı güzel yerlerinde olduğunu gösterir*” (Ö5) cevabını vermiştir. 2 erkek öğrenci ise : “*Bu resimde deniz kenarında genellikle yalıların olduğu tatil alanı olan bir yerdir*” (Ö3), “*Buradaki evlerin, inşaatın çok olduğu*” (Ö2) cevaplarını vermiştir.

Öğrencilere verilen görsellerden bir diğeri de Sanayi fotoğrafıdır. Öğrencilerin %66,6'sı görselin Sanayi faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 5'i, 7 erkek öğrenciden 5'i fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Kız öğrencilerin yanlış yorumları şu şekildedir: “*Teknoloji*” (Ö9), “*Teknolojinin insanoğluna çok faydası olduğunu gösteriyor*” (Ö5), “*Tamirhaneler olmasa bizim arabalarımız bozulur hiçbir yere gidemeyiz*” (Ö4) . Erkek öğrencilerin yorumları: “*Burada teknolojinin geliştiği*” (Ö2), “*Araba fabrikası*” (Ö11) .

Öğrencilere verilen görsel Madencilik fotoğrafıdır. Öğrencilerin %60'ı görselin Madencilik faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 5'i, 7 erkek öğrenciden 4'ü fotoğrafı doğru hatırlamıştır. Yanlış yorum yapan 3 kız öğrenci; “*Ülkemizde doğal kaynakların olduğunu gösterir*” (Ö5), “*İnşaatta çalışıp para kazanmaya çalışan insanlar*” (Ö1), “*Toprak altı zenginlikleri faaliyeti*” (Ö13) cevaplarını vermiştir. 3 erkek öğrenci; “*İnşaatçıları hatırlatıyor*” (Ö8), “*Yol yapıyorlar*” (Ö7), “*Ağaçların kesilip, yeni evlerin yapılması ve kirliliğin artması*” (Ö10) şeklinde cevap vermişlerdir.

7. Sınıf öğrencilere verilen ve faaliyetler görselleri içinde en az doğru cevap verilen görsel Ticaret fotoğrafıdır. Öğrencilerin sadece %26,6'sı görselin Ticaret faaliyeti olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden sadece 3'ü fotoğrafı doğru hatırlamıştır. 7 erkek öğrenciden fotoğrafı sadece 1 erkek öğrenci doğru hatırlamıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar şöyledir: “İstanbul boğaz içi” (Ö10), “Vapurlar olmasa biz denizde dolaşamayız ve o güzel yerleri göremeyiz” (Ö4), “İstanbul’u hatırlatıyor, gemi insanları gezdiriyor” (Ö7), “Bu resimde denizcilik faaliyetinin fazla olduğu, bazı malların denizcilik yoluyla taşındığını göstermektedir” (Ö3), “İstanbul vapurları” (Ö9), “Gemilerin taşınması olması” (Ö12), “Gemicilik faaliyeti” (Ö13), “Deniz ulaşımını hatırlatıyor” (Ö8), “Başka ülkelere ithalat yapıldığını gösteriyor” (Ö5), “Burada deniz faaliyetinin olduğu görülüyor” (Ö2), “İstanbul, turizm” (Ö14), “Denizcilik, İstanbul” (Ö6).

İkinci alt problemimiz olan; Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili faaliyetleri görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri hakkında ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin verilen cevaplarına bakıldığında; tüm sınıflarda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla doğru cevap verdikleri görülmüştür.

4.3.4.Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili haritaları görseller ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.16. Haritaların Hatırlanma Düzeyi

Haritalar	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam Öğrenci	Öğrenci
	f	f	f	%
Türkiye	10	7	17	65,3
Deprem				
Türkiye	8	7	15	57,6
Turizm				
Türkiye	7	7	14	53,8

Fiziki

Türkiye

3

2

5

19,2

İklim

Öğrencilere verilen görsel Türkiye'nin Deprem Haritası'dır. Öğrencilerin %65,3'ü görselin Türkiye Deprem Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 5.sınıf öğrencilerine sorulan haritalar görselleri içinde en fazla doğru cevaplanan harita Türkiye Deprem Haritası olmuştur. 13 kız öğrenciden 10'u, 13 erkek öğrenciden 7'si haritayı doğru hatırlamıştır. 3 kız öğrenciden biri cevap vermemiştir. 2 kız öğrencinin cevapları: *"Hangi bölgede daha fazla üretim yapıldığı" (Ö21), "Bu harita doğal afetleri gösterir, Türkiye'yi gösterir" (Ö14)* . 5 erkek öğrenci cevap vermemiştir. 1 erkek öğrencinin yanlış yorumu şu şekildedir: *"Bu coğrafya Türkiye'yi gösterir" (Ö22)*

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Türkiye'nin Turizm Haritası'dır. Öğrencilerin %57,6'sı görselin Türkiye Turizm Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 13 kız öğrenciden 8'i, 13 erkek öğrenciden 7'si haritayı doğru hatırlamıştır. Kız öğrencilerden 5'i yanlış yorumlar yapmıştır. Bunlar: *"Türkiye haritası, bu mesela Anıtkabir'in nerde olduğunu gösterebilir" (Ö7), "Bu harita yerleri gösterir ve teknolojinin nasıl geliştiğini gösterir" (Ö18), "Bölgelerimizi tanıyalım" (Ö25), " Tarihi konutlar, eski zamanlarda eşekler varmış, şimdi ise arabalar var. Ülkemizde ise bir sürü tarih eser var" (Ö8), "Türkiye'yi anlatıyor. Eskiden Türkiye böyle imiş" (Ö15)* . Erkek öğrencilerden 4'ü cevap vermemiştir. 2 erkek öğrencinin yanlış verdikleri cevaplar da şöyledir: *"O ülkede neler yapıldığını gösterir" (Ö22), "Resimli harita" (Ö10)* .

Öğrencilere verilen görsellerden bir diğeri de Türkiye'nin Fiziki Haritası'dır. Öğrencilerin %53,8'i görselin Türkiye Fiziki Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 13 kız öğrenciden 7'si, 13 erkek öğrenciden 7'si haritayı doğru hatırlamıştır. Kız öğrencilerin vermiş olduğu yanlış cevaplar şöyledir: *"Sınır çizgilerinin neyin ne olduğunu yatay ölçülerini gösterir" (Ö6), "Bölgeleri ve yerleri gösterirler" (Ö18), "Türkiye haritası, bölgemizi tanıyalım" (Ö25), "Bu da Türkiye'nin yeni hali ve daha anlamlı" (Ö15), "Şehir ve ülkelerin nerede olduğunu gösterir" (Ö19)* . Erkek öğrencilerden 4'ü cevap vermemiştir. 2 erkek öğrencinin yanlış cevapları ise şöyledir: *"Türkiye Haritası" (Ö10), "Türkiye'nin şehirlerini anlatıyor" (Ö9)* .

Öğrencilere verilen diğer görsel Türkiye'nin İklim Haritası'dır. Öğrencilerin %19,2'si görselin Türkiye İklim Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 5. sınıflara sorulan haritalar görselleri içinde en az doğru cevap verilen görsel Türkiye İklim Haritası olmuştur. Bu durumun oluşmasında ilgili yayınevinin kitabında bu görseli 5. Sınıf öğrencilerinin hatırlayabileceği şekilde vermemiş olmasının etkili olduğu söylenebilir. 13 kız öğrenciden sadece 3'ü, 13 erkek öğrenciden sadece 2'si haritayı doğru hatırlamıştır. Kız öğrencilerden 1'i cevap vermezken, 9 kız öğrenci yanlış cevaplar vermiştir. Yanlış cevap veren kız öğrenciler genelde İklim haritası ile Siyasi haritayı karıştırmışlardır. 3 erkek öğrenci cevap vermemiştir. Yanlış cevap veren 8 erkek öğrenci ise haritanın illeri ve bölgeleri gösterdiğini ifade etmişlerdir.

Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili haritaları görseller ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.17. Haritaların Hatırlanma Düzeyi

Haritalar	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam Öğrenci	Öğrenci
	f	f	f	%
Türkiye İklim	14	8	22	88
Dünya Gelir	14	8	22	88
Dünya Nüfus	13	8	21	84
Dünya İklim	12	9	21	84
Türkiye Fiziki	12	7	19	76
Komşularımız	7	4	11	44

Öğrencilere verilen görsel Türkiye İklim Haritası'dır. Öğrencilerin %88'i görselin Türkiye İklim Haritası olduğunu hatırlamışlardır. Türkiye İklim Haritası 6. sınıf öğrencilerine sorulan haritalar arasında en fazla doğru cevap verilen iki haritadan biri olmuştur. 14 kız öğrenciden tamamı, 11 erkek öğrenciden 8'i haritayı doğru hatırlamıştır. 3 erkek öğrenci cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen bir diğer görsel Dünya Gelir Dağılımı Haritası'dır. Öğrencilerin %88'i görselin Dünya Gelir Dağılımı Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız

öğrenciden tamamı, 11 erkek öğrenciden 8'i haritayı doğru hatırlamıştır. Dünya Gelir Dağılımı Haritası 6. sınıf öğrencilerine sorulan haritalar arasında en fazla doğru cevap verilen iki haritadan biri olmuştur. 3 erkek öğrenci cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen görsellerden bir diğeri de Dünya Nüfus Dağılımı Haritası'dır. Öğrencilerin %84'ü görselin Dünya Nüfus Dağılımı Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 13'ü, 11 erkek öğrenciden 8'i haritayı doğru hatırlamıştır. 1 kız öğrenci cevap vermemiştir. 2 erkek öğrenci cevap vermemiş, 1 erkek öğrenci ise *"Nerede nasıl yaşarız"* (Ö16) şeklinde yorum yapmıştır.

Öğrencilere verilen görsel Dünya İklim Haritası'dır. Öğrencilerin %84'ü görselin Dünya İklim Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 12'si, 11 erkek öğrenciden 9'u haritayı doğru hatırlamıştır. 2 kız öğrencinin yanlış yaptıkları yorumlar şöyledir: *"Kıtaların nerede olduğunu ve isimlerinin ne olduğunu öğrenmemizi sağlıyor"* (Ö9), *"Bu Dünya haritası bizleri nereye gideceğimizi anlatıyor ve bu haritadan Dünyada nereye gidebileceğimizi bulabiliriz"* (Ö15) . 1 erkek öğrenci cevap vermemiştir. 1 erkek öğrenci ise *"Bu sınırdır"* (Ö19) şeklinde yanlış cevap vermiştir.

Öğrencilere verilen bir diğeri görsel Türkiye'nin Fiziki Haritası'dır. Öğrencilerin %76'sı görselin Türkiye Fiziki Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 12'si, 11 erkek öğrenciden 7'si haritayı doğru hatırlamıştır. Farklı yorumlar yapan 2 kız öğrencinin cevapları şu şekildedir: *"Turuncu yerler nüfusu öğrenmemizi sağlıyor"*(Ö9), *"Haritalar bizlere hangi bölgeler olduğunu anlatıyor, yön bulmamız içinde haritadan nereye gidebileceğimizi bulabiliriz"* (Ö15) . 1 erkek öğrenci cevap vermemiştir. 3 erkek öğrencinin cevapları ise şöyledir: *"Türkiye Haritası"* (Ö20), *"Ülkemiz ve Dünya"* (Ö16), *"İl, ilçe bulmamızı sağlar"* (Ö19) .

6. sınıf öğrencilerine verilen ve hatırlanma oranının en az olduğu görsel Komşularımız Haritasıdır. Öğrencilerin sadece %44'ü görselin Komşularımız Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 14 kız öğrenciden 7'si, 11 erkek öğrenciden sadece 4'ü haritayı doğru hatırlamıştır. 7 kız öğrencinin yanlış cevapları şu şekildedir: *"Türkiye'nin başkenti yani Ankara'yı gösteriyor"* (Ö5), *"Başkent Ankara, demir sınırı"* (Ö6), *"Başkentimizi ve Türkiye'yi anlatıyor, Akdeniz'in, Karadeniz'in"*

ve Ege Bölgesinin nerede olduğunu öğrenebiliriz” (Ö9), “Bu harita da ise Devlet sınırları gösteriliyor” (Ö10), “Ankara’nın sınırlarının nereleri olduğunu öğreniriz” (Ö24), “Burada büyük bölgeleri ve kıtaları bulmamızı sağlıyor” (Ö15), “Burada ülkemizin haritası mevcut, devlet sınırlarını gösteriyor. Böylece öğrenmemiz kolaylaşıyor” (Ö14) . 2 erkek öğrenci cevap vermemiştir. 5 erkek öğrencinin verdikleri cevaplar da şu şekildedir: “Bu resim Türkiye’de devlet sınırını gösteriyor” (Ö11), “Ekonomik Faaliyetler” (Ö16), “Dünya Dilsiz Haritası” (Ö17), “Sınırları gösteriyor” (Ö19), “Başkent” (Ö20), “Sınırları görüyorum” (Ö25) .

Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili haritaları görseller ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.18. Haritaların Hatırlanma Düzeyi

Haritalar	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam	Öğrenci
	f	f	Öğrenci	%
			f	
İpek ve Baharat Yolu	8	6	14	93,3
Türkiye Nüfus Yoğunluğu	6	6	12	80
Türkiye Fiziki Kral Yolu	7	3	10	66,6
Coğrafi Keşifler	6	3	9	60
Amerigo Vespucci Dünya Haritası	5	2	7	46,6
	-	-	-	-

7. Sınıf öğrencilere verilen ve haritalar görselleri arasında en fazla doğru hatırlanan görsel İpek ve Baharat Yolu Haritası’dır. Öğrencilerin %93,3’ü görselin İpek ve Baharat Yolu Haritası olduğunu hatırlamışlardır. Bu durumun oluşmasında bu haritaların 7. Sınıf konuları içerisinde ders kitabında iki defa kullanılmış olmasının

etkisi olduğu düşünölmektedir. 8 kız öğrencinin tamamı, 7 erkek öğrenciden 6'sı haritayı doğru hatırlamıştır. Haritaya sadece 1 erkek öğrenci cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen diğer görsel Türkiye Nüfus Yoğunluğu Haritası'dır. Öğrencilerin %80'i görselin Türkiye Nüfus Yoğunluğu Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 6'sı, 7 erkek öğrenciden 6'sı haritayı doğru hatırlamıştır. 2 kız ve 1 erkek öğrenci cevap vermemiştir.

Öğrencilere verilen bir görselde Türkiye'nin Fiziki Haritası'dır. Öğrencilerin %66,6'sı görselin Türkiye Fiziki Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 7'si, 7 erkek öğrenciden 3'ü haritayı doğru hatırlamıştır. 1 kız öğrenci "*Her ülkenin bir haritası vardır*" (Ö4) şeklinde cevap vermiştir. 1 erkek öğrenci cevap vermemiştir. 3 erkek öğrenci ise şu yanlış yorumları yapmışlardır: "*Türkiye'yi gösteren ve Türkiye'nin dağılışını etkileyen*" (Ö10), "*Bu harita da bölgelerin ve alanların daha net gösterdiği ve sınırları gösterdiği*" (Ö3), "*Coğrafya, Türkiye'nin sınırlarını belirler, kurak olan bölgeleri gösterir*" (Ö11).

Öğrencilere verilen görsellerden bir diğeri Kral Yolu Haritası'dır. Öğrencilerin %60'ı görselin Kral Yolu Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 6'sı, 7 erkek öğrenciden 3'ü haritayı doğru hatırlamıştır. 2 kız öğrencinin yorumları şu şekildedir: "*Bazı haritalar Atatürk zamanında vardı*" (Ö4), "*Kürk Yolu, giysilerin bir yerden bir yere gelmesi*" (Ö9). 2 erkek öğrenci cevap vermemiştir. 2 erkek öğrenci ise: "*Türk Tarihinde Yolculuk, Ticaret yapılan yol*" (Ö11), "*Eski uygarlıkları gösteren bir harita*" (Ö3) cevaplarını vermişlerdir.

Öğrencilere verilen görsel Coğrafi Keşifler Haritası'dır. Öğrencilerin %46,6'sı görselin Coğrafi Keşifler Haritası olduğunu hatırlamışlardır. 8 kız öğrenciden 5'i, 7 erkek öğrenciden 2'si haritayı doğru hatırlamıştır. Kız öğrencilerden 3'ü: "*Dünya Haritası, Dünyadaki okyanusları ve kıtaları gösteren*" (Ö15), "*Okyanusya Haritası, Okyanusların nereelerde olduğunu gösterir*" (Ö9), "*Haritalarda Büyük Okyanus, Hint Okyanusunu bilemezdik*" (Ö4) şeklinde yanlış yorumlar yapmıştır. 2 Erkek öğrenci cevap vermemiştir. 3 erkek öğrenci ise: "*Okyanuslar*"(Ö10), "*Kürk Yolunda sürekli gösteriş yapıldığını düşünüyorum*" (Ö6), "*Buradaki gemilerin denizden geçtiği*" (Ö2) cevaplarını vermiştir.

Öğrencilere verilen görsel Amerigo Vespucci'nin Dünya Haritası'dır. Harita 7. Sınıflara verilen haritalar görselleri arasında cevap verilemeyen tek haritadır. Aynı zamanda bu görsel araştırmamızda cevap verilemeyen tek görsel olarak yer almaktadır. Çünkü öğrenciler bu haritayı Piri Reis'in ceylan derisi üzerine çizdiği Dünya Haritası olarak hatırlamışlardır ve cevap olarak da onu yazmışlardır. Bu durumun oluşmasında ise 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları atlasların üzerinde Piri Reis'in haritasının olmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Üçüncü alt problemimiz olan; Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili haritaları görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri hakkında ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin verilen cevaplarına bakıldığında; tüm sınıflarda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla doğru cevap verdikleri görülmüştür.

4.3.5.Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili görselleri değerlendirme becerisi açısından hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.19. Değerlendirme Becerisi Hatırlanma Düzeyi

Değerlendirme Becerisi	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma	Hatırlanma Toplam
	Kız Öğrenci	Erkek Öğrenci	Toplam Öğrenci	Öğrenci
	f	f	f	%
Kültürümüz	12	8	20	76,9
Ülkemizdeki Güzellikler	10	9	19	73
Ortak Değerler	5	4	9	34,6

Öğrencilere verilen değerlendirme becerisi görselleri Kültürümüz konusuna ait olan Bindallı, Baklava ve Taş Ustası fotoğraflarıdır. Öğrencilerin %76,9'u bu değerlendirme becerisine ait görsellere doğru cevap vermiştir. 13 kız öğrencinin 12'si, 13 erkek öğrencinin 8'i Kültürümüze ait görselleri doğru cevaplamıştır. 5.

Sınıflara verilen 3'lü değerlendirme becerisi görselleri arasında en fazla doğru cevaplanan bu değerlendirme becerisi görselleri olmuştur. Öğrencilerin bir kısmı boş bırakırken bir kısmı da yanlış cevaplar vermiştir. Bazı öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar ise şöyledir: “Erzurum, Gaziantep, Balıkesir” (Ö20), “Abiye, Oyma Sanatı” (Ö18), “Taş kazımacılığı” (Ö25), “Giyim, El Sanatı” (Ö7).

Öğrencilere verilen diğer değerlendirme becerisi görselleri Ülkemizdeki Güzellikler konusuna ait olan Kız Kalesi, Peri Bacaları ve Yedigöller fotoğraflarıdır. Öğrencilerin %73'ü bu değerlendirme becerisi görsellerine doğru cevap vermiştir. 13 kız öğrencinin 10'u, 13 erkek öğrencinin 9'u Ülkemizdeki Güzelliklere ait fotoğrafları doğru cevaplamıştır. Öğrenciler genelde 2. Değerlendirme becerisinde yer alan 3. fotoğraf olan Yedi Göller Milli Parkı'nı cevaplayamamışlardır. Bu değerlendirme becerisi ya boş bırakılmış ya da cevap olarak 'Göl' kavramı yazılmıştır.

Öğrencilere verilen bir diğer değerlendirme becerisi görselleri Ortak Değerler konusuna ait olan Hıdrellez, Nevruz ve Bayramlaşma fotoğraflarıdır. Öğrencilerin sadece %34,6'sı bu değerlendirme becerisi görsellerine doğru cevap vermiştir. 13 kız öğrencinin 5'i, 13 erkek öğrencinin 4'ü ortak değerler fotoğraflarını doğru cevaplamıştır. Ortak Değerlere ait olan fotoğraflar bu grup içerisinde en az doğru cevaplanan değerlendirme becerisi olmuştur. Bu durumun temel nedeni; 1. Fotoğrafta yer alan Hıdrellez ile 2. Fotoğrafta yer alan Nevruz fotoğraflarını yanlış ya da eksik yapmaları ve boş bırakmalarından kaynaklanmıştır. Bazı öğrencilerin cevapları şu şekildedir: “Düğün” (Ö2), “Hıristiyanların düzenledikleri Şenlik” (Ö18), “Nemrut Bayramı” (Ö6), “Kutlama” (Ö22), “Eğlence” (Ö24).

Ortaokul 6. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili görselleri değerlendirme becerisi açısından hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.20. Değerlendirme Becerisi Hatırlanma Düzeyi

Değerlendirme Becerisi	Hatırlanma Kız Öğrenci f	Hatırlanma Erkek Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci %
Ekonomik İliş.	12	7	19	76
İnsanları Seviyorum	11	7	18	72
İklimler	10	6	16	64

Öğrencilere verilen değerlendirme becerisi görselleri Ekonomik İlişkiler konu başlıklı Türkiye'nin İthalat ve İhracat yaptığı ülkeler ve dağılım oranlarını gösteren tablolardır. Öğrencilerin %76'sının doğru cevapladıkları değerlendirme becerisidir. 14 kız öğrencinin 12'si, 11 erkek öğrencinin 7'si doğru cevap vermiştir. 6.sınıflara verilen değerlendirme becerisi görselleri içerisinde en çok doğru cevap verilen görsellerdir. Bu değerlendirme becerisine 2 erkek ve 1 kız öğrenci cevap vermemiştir. 3 öğrenci ise yanlış bilgiler vermiştir.

Öğrencilere verilen diğer değerlendirme becerisi İnsanları Seviyorum konu başlıklı Türkiye'de düzenlenen Olimpiyat, Fuar ve Festivale ait görsellerdir. Öğrencilerin %72'sinin doğru cevapladıkları değerlendirme becerisidir. 14 kız öğrencinin 11'i, 11 erkek öğrencinin 7'si doğru cevaplamıştır. Bu değerlendirme becerisine 1 kız, 1 erkek öğrenci cevap vermemiştir. 5 öğrenci ise eksik ve yanlış cevaplar vermiştir. Öğrencilerin cevapları şöyledir: *“Bunlarda festival fotoğraflarından karelerdir”* (Ö14), *“Bu resimler insanların kültürlerini gösteriyor. Eğlence yerlerini gösteriyor”* (Ö24), *“ Turnuva, insan, müzik, gitar, keman ”* (Ö25) .

Öğrencilere verilen bir diğer değerlendirme becerisi görselleri İklimler konusuna ait olan fotoğraf, tablo ve resmin yer aldığı görsellerdir. Öğrencilerin sadece %64'nün doğru cevapladıkları değerlendirme becerisidir. 6. Sınıflara verilen değerlendirme becerisi görselleri içerisinde en az doğru yanıtlanan görsellerdir. 14 kız öğrencinin 10'u, 11 erkek öğrencinin 6'sı doğru cevaplamıştır. 1 kız 2 erkek öğrenci cevap vermemiştir. Diğer öğrenciler ise görsellere yanlış ve eksik cevaplar vermiştir.

Öğrencilerin cevapları şu şekildedir: “İpek Yolu” (Ö20), “İnsanların yörelerinin neler olduğunu gösteriyor” (Ö24), “Bu görseller ikinci üiteden alınan resimlerdir” (Ö10) .

Ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili görselleri değerlendirme becerisi açısından hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri nedir?

Tablo 4.21. Değerlendirme Becerisi Hatırlanma Düzeyi

Değerlendirme Becerisi	Hatırlanma Kız Öğrenci f	Hatırlanma Erkek Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci f	Hatırlanma Toplam Öğrenci %
Türkiye Sektörel Dağılım Pasta Grafikleri	8	6	14	93,3
Coğrafi Keşifler	6	4	10	66,6
Zenginlik Kaynakları ve Yollar	4	2	6	40

7. Sınıf öğrencilerine verilen değerlendirme becerisi görsellerinden biri Türkiye’deki Sektörel Dağılım Pasta Grafikleri’dir. Grafikler Türkiye, İstanbul ve Ağrı-Kars-Iğdır-Ardahan’a ait olan grafiklerdir. Öğrencilerin %93,3’nün doğru cevapladıkları değerlendirme becerisidir. 8 kız öğrencinin tamamı, 7 erkek öğrencinin 6’sı Türkiye’deki Sektörel Dağılım Pasta Grafikleri’ni doğru cevaplamıştır. 1 erkek öğrenci ise grafiklere “Türkiye’deki işçi ayrımı, İstanbul’daki işçi ayrımı, Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan’daki işçi ayrımını gösteriyor” (Ö8) şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Öğrencilere verilen bir diğer değerlendirme becerisi görselleri Coğrafi Keşifler konusu ile ilgili olan Gemi, Pusula ve Açık Ölçer görsellerine ait fotoğraflardır. Öğrencilerin %66,6’sı bu görsellere doğru cevap vermiştir. 8 kız öğrenciden 6’sı, 7 erkek öğrenciden 4’ü Coğrafi Keşiflerle ilgili olan fotoğrafları doğru cevaplamıştır.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu bu değerlendirme becerisinde yer alan görsellerden açölçer fotoğrafını cevaplayamamıştır.

Öğrencilere verilen diğler değerlendirme becerisi görselleri Zenginlik Kaynakları ve Yolları gösteren haritalardır. Görseller Kral Yolu Haritası, İpek Yolu Haritası ve Keşifler Haritasıdır. Öğrencilerin sadece %40'ı bu görsellere doğru cevap vermiştir. 8 kız öğrenciden 4'ü, 7 erkek öğrencinin 2'si 'Zenginlik Kaynakları ve Yollar' değerlendirme becerisine doğru cevaplamıştır. 7. sınıf öğrencilerine verilen Değerlendirme Becerisi görselleri içinde bu görsel en az cevaplanan olmuştur. Bu durumun temel nedeni öğrencilerin bu görseller arasında yer alan haritaları tam olarak cevaplayamamaları, boş bırakmaları ya da haritalarla ilgili yanlış bilgiler vermeleridir.

Dördüncü alt problemimiz olan; Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitabında kullanılan Coğrafya ile ilgili görselleri değerlendirme becerisi açısından hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeyleri hakkında Ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin verilen cevaplarına bakıldığında; tüm sınıflarda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla doğru cevap verdikleri görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu çalışmada 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili konularda kullanılan Coğrafya görsellerinin öğrencilerde Coğrafya algısı yaratma üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda 5., 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller hakkında öğrencilere sorulan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17. maddeler tüm sınıf düzeylerinde olumlu olarak değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgularda 11(*Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.*) ve 16.(*Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.*) maddede hayır görüşünün oranının çok olması öğrencilerde ders kitaplarında yer alan görsellerin öğrenme alanını yeterince yansıttığı ve baskılarının iyi olduğu görüşünü desteklemektedir.

Öğrencilere yöneltilen görüşme formları numaralandırılmış, öğrencilerin verdikleri cevaplar aslına uygun olarak paylaşılmıştır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler ve Coğrafya tanımlarında oldukça orijinal ifadelerle rastlanmıştır. Öğrenciler Coğrafya ile ilgili konularda ve ünite isimlerinde tam bilgi vermişlerdir. Öğrenciler, görsellerin verilme amaçlarını kendilerince en uygun gördükleri şekilde yazmışlardır. Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğu coğrafya ile ilgili kitapta yeterince görsel olduğu hakkında hem fikirdir.

Ortaokul 5., 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya konularını, kitapta yer alan görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeylerini belirlemeye yönelik oluşturulan ve birinci alt problem olan olaylara ilişkin bulgular şöyledir: Öğrencilerin kendilerine verilen görseller ile yer alan konuları ilişkilendirme oranları oldukça yüksektir. Olayların yer aldığı görseller

öğrencilerin kolaylıkla yorum yapmasını sağlayacak şekilde olduğu için görsellerin kalıcılığı yüksek olmuştur. Ayrıca renklendirme ve boyutlarının dikkat çekiciliği görsellerin hatırlanmasını kolaylaştırmıştır.

Ortaokul 5., 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya konularını, kitapta yer alan görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeylerini belirlemeye yönelik oluşturulan ve ikinci alt problem olan faaliyetlere ilişkin bulgular şöyledir: Öğrencilerin yaşantılarından bildikleri ve farklı yönlerini görebildikleri faaliyetleri hatırlama ve ilişkilendirme düzeyleri, ilk kez öğrendikleri faaliyetlere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ortaokul 5., 6. ve 7.Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya konularını, kitapta yer alan görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeylerini belirlemeye yönelik oluşturulan ve üçüncü alt problem olan haritalara ilişkin bulgular şöyledir: Ders kitabında yer alan haritaların hatırlanma ve konularla ilişkilendirme düzeyinin iyi olduğu sonucuna varılmıştır. Coğrafya öğretiminde kullanılacak en temel görsel materyalin haritalar olduğu düşünülürse bu sonuç daha anlamlı hale gelecektir. Ders kitaplarının da temel kaynak olduğu düşünülürse, kitaplarda yer alan haritaların bilgi verici olması, öğrenilenleri desteklemesi ve hatırlamayı kolaylaştırmasının son derece önemli olduğu ifade edilebilir.

Ortaokul 5., 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya konularını, kitapta yer alan görseller aracılığı ile hatırlama ve konularla ilişkilendirme düzeylerini belirlemeye yönelik oluşturulan ve dördüncü alt problem olan değerlendirme becerisine ilişkin bulgular şöyledir: Öğrenciler kendilerine verilen görselleri değerlendirmede başarılı olmuşlardır.

Sonuç olarak 2016-2017 eğitim öğretim yılında Ortaokullarda kullanılan Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya konuları ile ilgili görsellerin öğrencilerde Coğrafya algısı yaratmadaki etkisinin incelendiği araştırma genel olarak olumlu olarak değerlendirilmiştir.

5.2.Tartışma

Çalışmadan elde edilen bulgular (Uzuner, vd. 2010, Demirezen ve Akhan, 2011, Akdoğan, 2012, Çakır, 2016) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Uzuner vd. (2010) çalışmasında ders kitabındaki görsellerin eğitimde önemli bir yeri bulunduğu, konunun daha iyi öğrenilmesini ve öğrenilenlerin daha kalıcı olmasını sağladığını ifade etmiştir. Yazıdan ziyade görsellerin daha çok hatırlandığı bu çalışmada da öğrencilerin verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır. Ayrıca ders kitapları hazırlanırken görsellerin seçimi dikkatli bir şekilde yapılması gerektiği de araştırma ile ortak kanı olarak bulunmuştur.

Demirezen ve Akhan (2011) çalışmasında görsellerin öğrenmede kalıcılığa etkisi değerlendirildiğinde görsellerin tartışma, yorumlama becerilerini geliştirmesi ve öğrenilenlerin kalıcılığa etkisi arasında uyum olduğunu ifade etmiştir. Benzer bir şekilde öğrencilerin yaşantılarından bildikleri ve farklı yönlerini görebildikleri faaliyetleri hatırlama ve ilişkilendirme düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ders kitaplarının da temel kaynak olduğu düşünülürse, kitaplarda yer alan haritaların bilgi verici olması, öğrenilenleri desteklemesi ve hatırlamayı kolaylaştırmasının son derece önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Çakır (2016) çalışmasında incelenen görsellerle görsellerin altlarında yer verilen açıklamalar karşılaştırıldığında ders kitabındaki görsellerle yine aynı kitabın ilgili bölümünde ele alınan konu arasında iyi bir birliktelik görüldüğünü ifade etmiştir. Benzer bir şekilde bu çalışmada da öğrencilerin kendilerine verilen görseller ile konuları ilişkilendirme oranlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Buna ilaveten olayların yer aldığı görsellerin öğrencilerin kolaylıkla yorumuna olanak sağladığı anlaşılmaktadır.

5.3. Öneriler

Yapılan bu çalışmayla ders kitabı görsellerinin öğrencilerin algıları üzerindeki durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ders kitabında yer alan Coğrafya görsellerinin incelenmesine dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller yakından uzağa ilkesine göre düzenlenmelidir.
- Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller daha belirgin, açık ve anlaşılır olmalıdır.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya ile ilgili görsellere o bölgede yetiştirilen tarım ürünleri ile ilgili görseller de eklenmelidir.
- Sosyal Bilgiler dersi için kitap hazırlayan yayınevleri konuyla ilgili olan görselleri öğrencilerin seviyelerine uygun hazırlamalıdır.
- Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller öğrencilerin ilgisini çekecek, merakını uyandıracak ve daha fazla bilgi edinme ihtiyacını sağlayabilecek şekilde seçilmelidir.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya ile ilgili görsellere ek olarak kitaplarda üç boyutlu tasarımların yer alması gereklidir.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan Coğrafya konularına ait görsellerin kapsam geçerliliğinin iyi analiz edilip belirlenmesi gereklidir.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya konuları ile ilgili olan görsellerin öğrencileri öğrenme sürecine aktif olarak katma, konuyla ilgili yaratıcı fikirler oluşturma, uygulama yapma gibi yararları da sağlaması gereklidir.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya konuları ile ilgili olan metinlerin daha fazla görselle desteklenmesi konuyu daha ilgi çekici hale getirecektir.
- 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ile ilgili daha fazla görsele yer verilmelidir.
- Bu araştırma sadece 2016-2017 eğitim öğretim yılında kullanılan ders kitabında yer alan görsellerin tespitini içermektedir. Diğer yayınevleri tarafından basılan diğer kitaplarda yer alan görseller ile ilgili çalışmalarda yapılabilir.
- Bu araştırma sadece öğrencilerin görüşlerini içermektedir. Ayrıca öğretmenlere de bu konu hakkındaki fikirlerini sormak için ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Günümüzde ders kitaplarının en çok kullanılan materyal olduğu gerçeğinden hareketle ders kitaplarının incelenmesine yönelik araştırmalar arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaba, B. (2005). İnkılâp Tarihi öğretiminde fotoğraf kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1),185-197.
- Akbaba, B. (2009a). *Sosyal bilgiler öğretiminde görsel materyallerin kullanımı*. M. Safran (Ed.). Sosyal bilgiler öğretimi (s.283-316). Ankara:Pegem A Yayıncılık.
- Akbaba, B. (2009b). *Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi öğretiminde çoklu ortam kullanımının akademik başarı ve tutumlara etkisi*(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akdoğan, E. (2012). Köy enstitülerinde kullanılan coğrafya ders kitaplarında yer alan görsel öğeler. *Doğu Coğrafya Dergisi*,28,283-302.
- Akdoğan, E., Boztaş, M. ve Koç, Y.(2014). Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer alan bazı değerlerin atasözleri, deyimler ve görsel öğeler ile öğretimi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*,29, 159-176.
- Alkış, S. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin yağış kavramını algılamaları üzerine bir araştırma*(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Alkış, S. (2009). Turkish geography trainee teachers perceptions of geography. *International Research in Geographical and Environmental Education (IRGEE)*, 18(2), 123-136.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin "Müze Eğitime" ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara:Pegem A Yayıncılık.
- Carney, R. N. & Levin, J. R.(2002). Pictorial illustrations still improve students' learning from text. *Educational Psychology Review*, 14(1), 5-26.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2003). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*.Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cin, M., Engin, İ. ve Akbaş, Y. (2005). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin Türkiye'nin matematik konumunu anlama düzeyleri ve yanlış anlamaları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 10(14), 121-140.

- Çakır, U. (2016). Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı görsellerinin bazı özellikler açısından incelenmesi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-13.
- Çakmak, F. (2006). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi nüfus ve yerleşme konusunda geçen kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanlışları*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Çelikkaya, T. ve Yakar, H. (2015). Sosyal bilgiler programında gazete, dergi ve internet haberlerinin kullanılması.*International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10/3, 251-270.
- Çetintürk, F. (2014). *Okul duvarlarında yer alan görsel materyallerin sosyal bilgiler öğretimindeki yerine ilişkin öğrenci görüşleri*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Danacıoğlu, E. (2001). *Geçmişin izleri*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Demirel, Ö ve Kıroğlu, K. (2003). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Demirel, Ö. , Seferoğlu, S. S. ve Yağcı, E. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirezen, S. ve Akhan, N. E. (2011). İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki görsel öğelerin öğrenmede kalıcılığa etkisi.*Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27,1-24.
- Demirkaya, H. ve Ayas, C. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya öğretimine ilişkin algıları.*International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10/11, 503-518.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı.*The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 4 (3), 159-166.
- Doğanay, H. (2000). *Coğrafyaya giriş*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya öğretim yöntemleri*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Doğanay, H. (2003). *Genel ve fiziki coğrafya*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Doğar, Ç. ve Başbüyük, A. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin hava ve iklim olaylarını anlama düzeyleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 347-358.

- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2008). *T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Duman, H. (2011). *Sosyal bilgiler eğitiminde harita kullanımı ve harita kullanımı konusunda öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Evirgen, Ü. F. (2016). *İlköğretim sosyal bilgiler 7. sınıf ders kitabı*. Ankara: Ekoyay Yayıncılık.
- Gezgin, S. (1994). *Basında fotoğrafçılık*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gikonv, J. (1991). *Graphic illustration in black and white*. New York: Design Press.
- Gökçe, N. ve Öztürk, F. (2013). İlköğretim öğrencilerinin coğrafya biliminin konularına ilişkin algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (25), 92-118.
- Guenther, J. (2014). Using the newspaper in secondary social studies. Washington, DC: American Newspaper Publishers Association Foundation. Retrieved May 12, 2017, from ERIC database. (ERIC No. ED344804).
- Gülersoy, A., E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal Of New Trends İn Arts, Sport Education*, 2(1), 8-26.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hartley, J. (1994). *Designing instructional text* (Third Edition). London: Kogan Page Limited.
- Hibbing, A.N. & Erickson, J.L.R. (2003). A Picture is worth a thousand words: Using visual images to improve comprehension for middle school struggling readers. *The Reading Teacher*, 56(8), 758-770.
- İçöz Atak, Ş. (2009). *İlköğretim kurumlarındaki eğitsel afişlere yönelik öğrenci, öğretmen ve uzman görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İşman, A. (2008). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Karabıyık, E. Ü. (2014).*İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı*.İstanbul: Evren Yayıncılık.
- Karadağ, R. ve Kayabaşı, B. (2011). Yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde okuma metinleri olarak gazete köşe yazılarının kullanılması.*TurkishStudies-International PeriodicalfortheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic*, 6/3, 989-1010.
- Karakuş, U. (2013). Şehir coğrafyası öğretiminde fotoğraf kullanımı. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 5/1, 233-246.
- Kılıç, A. ve Seven S. (2008).*Konu alanı ders kitabı incelemesi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kolukısa, E.A. (2003). *Coğrafyaya giriş matematik coğrafya*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- MEB (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6, 7. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*.Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Memişoğlu, H. ve Öner, G. (2013). Sosyal bilgiler dersinde öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre coğrafya konularının öğretimi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3),347-366.
- Michaelis, J.U. (1988). *Social studiesforchildren*. New Jersey: PrenticeHall, EnglewoodCliffs.
- Nas, R. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi Yayınevi.
- NationalCouncilforthe SocialStudies (NCSS).
- Öcal, A. ve Yiğittir, S. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(8), 51-61.
- Özçağlar, A. (2009). *Coğrafyaya giriş*. Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.
- Özensoy, A.U. ve Aynacı, C. (2016). *İlköğretim sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabı*.Ankara:Berkay Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2006). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.).Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım(s. 21-50). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Öztürk, Ç. (2007). Sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının 'coğrafya' kavramına yönelik metafor durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 55-69.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.). Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi (s. 1-19). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Seçgin, F., Yalvaç, G. & Çetin, T. (2010). Environmental problem perceptions of 8th grade students through cartoons. *Proceedings Book of International Conference on New Trends in Education and Their Implications (iconte)*, 11-13 November, ISBN: 978 605 364 104 9, pp. 391-398.
- Sözer, E. (1998). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilimlerin öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Street, C. (2002). Teaching with the Newspaper. *The Social Studies*, 93(3), 131-133.
- Şahin, M. (2012). Ders kitaplarının mesaj tasarımı ilkeleri açısından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 129-154.
- Şahin, T. ve Yıldırım, S. (1999). *Öğretim teknolojileri materyal geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şeyihoğlu, A. ve Geçit, Y. (2010). Sınıf öğretmenlerinin coğrafya imajları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 59-75.
- Şimşek, N. (1997). *Derste eğitim teknolojisi kullanımı*. Ankara: Anıl Matbaası.
- TDK, [www.http://tdkterim.gov.tr](http://tdkterim.gov.tr).
- TDK, (2002). Türkçe Sözlük.
- TDK, (2005). Türkçe Sözlük, 10. Baskı, Ankara.
- TDK, (2014). Büyük Türkçe Sözlük.
- Tomal, N., Karadeniz, C. ve Demirkaya, H. (2008). Gazete haberlerinin coğrafya öğretimindeki önemi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 73-85.
- Uslu, H. (2005). Karikatür kullanımı keşke bütün derslerde yaygınlaştırılsa. *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*. (275), 81-82.

- Uzuner, S. , Aktaş, E. ve Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller(illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi. *TÜBAR,XXVII,Bahar,721-733.*
- Ünal, S. ve Ada, S. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*.İstanbul:Marmara Üniversitesi Yayınevi.
- Ünlüer, G. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi*(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yalçınkaya, E. (2015). Öğrencilerin çizdikleri resimlerde sosyal bilgiler kavramı. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi,3, 1203-1222.*
- Yanpar, T. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Yazıcı, K. (2006). Sosyal bilgilerde kullanılan görsel araçlar: haritalar-küreler, resimler, tablolar ve grafikler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,1(15),651-662.*
- Yılar, B. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bazı coğrafya kavramlarını anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 39958266-604-E.13583822

01.12.2016

Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı
İnceleme Çalışması.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a)23/11/2016 tarihli ve E.34504 sayılı yazınız.

b)Müdürlüğümüzün 30/11/2016 tarihli ve E.13519803 sayılı onayı.

İlgi (a) yazınızla, Rektörlüğünüz Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hamide KARACAN'ın Prof.Dr.Hilmi DEMİRKAYA danışmanlığında "**Öğrencilerde Coğrafya Algısı Yaratmada Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Kullanılan Coğrafya Görsellerinin Etkisi**" konulu tez çalışmasını Gölhisar Yusufça Ortaokulu 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerine uygulamak istediği, adı geçen öğrencinin tez çalışmasını uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi istenmektedir.

Konu ile ilgili Müdürlüğümüzün ilgi (b) onayı ekte gönderilmekte olup, tez çalışmasının Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 sayılı Genelgesi doğrultusunda uygulamasını arz ederim.

Mahmut BAYRAM
Millî Eğitim Müdürü

EK : Onay. (1 sayfa)

Bu evrakın 5070 sayılı Kanun gereğince
'E-İMZA' ile imzalandığı tasdik olunur.

01.12.2016
İbrahim KÖSE

Şef

İbrahim Köse

T.C.
BURDUR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 39958266-604-E.13519803
Konu: Bilimsel ve Eğitim Amaçlı
İnceleme Çalışması.

30.11.2016

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hamide KARACAN'ın Prof.Dr.Hilmi DEMİRKAYA danışmanlığında "**Öğrencilerde Coğrafya Algısı Yaratmada Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Kullanılan Coğrafya Görsellerinin Etkisi**" konulu tez uygulamasını Göllhisar Yusufça Ortaokulu 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerine yapmak istediğine dair Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 23.11.2016 tarihli ve E.34504 sayılı yazısı ve ekleri ilişikte sunulmuştur.

Yukarıda belirtilen araştırma izni talebinin, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 sayılı Genelgesi doğrultusunda, eğitim öğretime aksatmayacak şekilde uygulamasını olurlarınıza arz ederim.

Hasan KAHRAMAN
Millî Eğitim Şube Müdürü

O L U R
30.11.2016

Mahmut BAYRAM
İl Millî Eğitim Müdürü

EK: Yazı ve ekleri. (16 sayfa)

Bu evrakın 5070 sayılı Kanun gereğince
'E-İMZA' ile imzalandığı tasdik olunur.

İbrahim Köse
İbrahim KÖSE
Şef

Bahçelievler Mh.Şeker Cad. 15100 BURDUR
Elektronik Ağ: www.burdur.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme15@mcb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: İ.KÖSE Şef
Tel: (0 248) 233 11 19-142
Faks: (0 248) 233 13 43

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 6320-59fe-301a-83a8-8791 kodu ile teyit edilebilir.

Değerli Öğrenciler,

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında yer alan Coğrafya ile ilgili görseller hakkındaki düşüncelerinizi belirleyebilmektir. Araştırmanın amacına ulaşması, sizin sorulara vereceğiniz cevaplara bağlıdır. Size verilen bu form üzerine adınızı yazmayınız. Formdaki bilgilerin kime ait olduğunu öğrenmek adına sınıfınızı ve şubenizi yazmanız yeterlidir.

İlgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Hamide KARACAN

Cinsiyetiniz	Sınıfınız ve Şubeniz.....
☐ Kız ☐ Erkek	

ANKET SORULARI

		EVET	HAYIR	KISMEN
1)	Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersinin temelini oluşturur.			
2)	Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler ders kitabının görsel zenginliğini artırır.			
3)	Coğrafya görselleri dikkat çekicidir.			
4)	Coğrafya görselleri gelişim düzeyimize uygundur.			
5)	Coğrafya görselleri işlevseldir.			
6)	Coğrafya görselleri birbirleri ile tutarlıdır.			
7)	Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersine uygun olarak hazırlanmıştır.			
8)	Coğrafya görselleri Sosyal Bilgiler dersine ilgimi arttırmaktadır.			
9)	Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersini somutlaştırmamı sağlamaktadır.			
10)	Sosyal Bilgiler ders kitaplarında Coğrafya ile ilgili yeterince görsel yer almaktadır.			
11)	Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan coğrafya ile ilgili görseller öğrenme alanını yeterince yansıtmamaktadır.			
12)	Coğrafya ile ilgili görsellerin çok olması Sosyal bilgiler dersine olan çalışma isteğimi arttırmaktadır.			
13)	Coğrafya ile ilgili görseller konuyla ilgili fikirlerimi sunmama yardımcı olmaktadır.			
14)	Coğrafya ile ilgili görseller Sosyal Bilgiler dersine aktif olarak katılmamı sağlamaktadır.			
15)	Sosyal Bilgiler ders kitabında coğrafya konuları ile ilgili görsellere daha fazla yer verilmelidir.			
16)	Coğrafya ile ilgili görsellerin baskıları iyi değildir.			
17)	Coğrafya ile ilgili görsellerin renklerinin daha anlaşılır, parlak ve canlı olması gerekir.			

GÖRÜŞME FORMU

1) Sence Sosyal Bilgiler nedir?

.....
.....
.....
.....

2) Sence Coğrafya nedir?

.....
.....
.....
.....

3) Senin Coğrafyada en çok sevdiğin konu/ünite hangisidir? Nedeni nedir?

.....
.....
.....
.....

4) Sence Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya görsellerinin verilmesinin amaçları neler olabilir?

.....
.....
.....
.....

5) Mevcut görsellerin dışında Sosyal Bilgiler ders kitabında Coğrafya ile ilgili hangi görsellerin olmasını isterdin?

.....
.....
.....

5. SINIF

Soru formunda yer alan kategoriler ve sorular Şu Şekildedir:

Olaylar

AŞağıda gördüğünüz Coğrafya ile ilgili görseller size hangi olayı hatırlatmaktadır?

Bu olay hakkında kısaca bilgi veriniz.

3)

4)

5)

6)

Faaliyetler

Aşağıda Coğrafya ile ilgili gördüğünüz görseller size hangi faaliyeti hatırlatmaktadır? Bu faaliyet hakkında kısaca bilgi veriniz.

1)

2)

3)

4)

5)

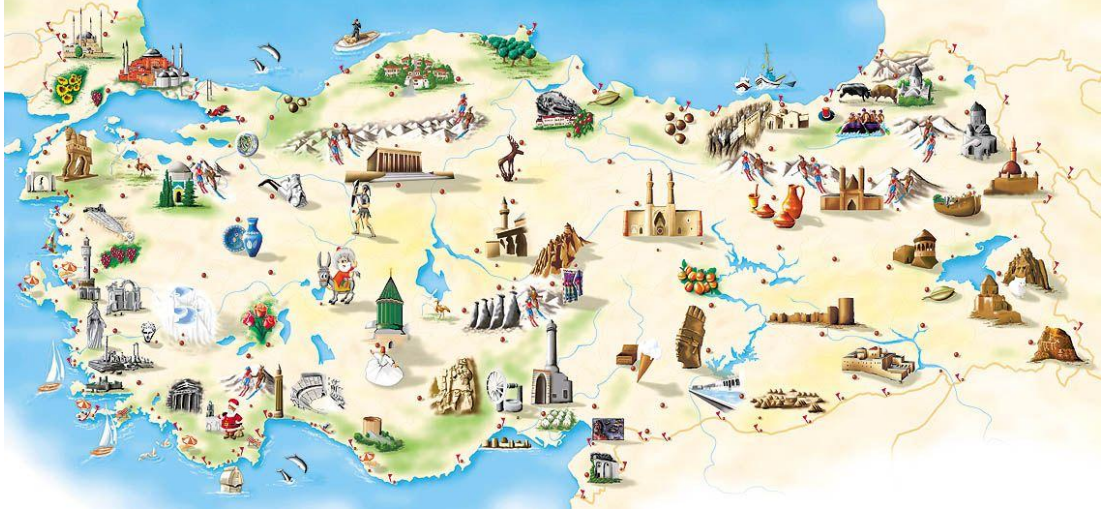

6)

Haritalar

Aşağıdaki gördüğünüz Coğrafya ile ilgili haritaların altına hangi konuyla ilgili olduğunu ve ne işe yaradığını kısaca yazınız.

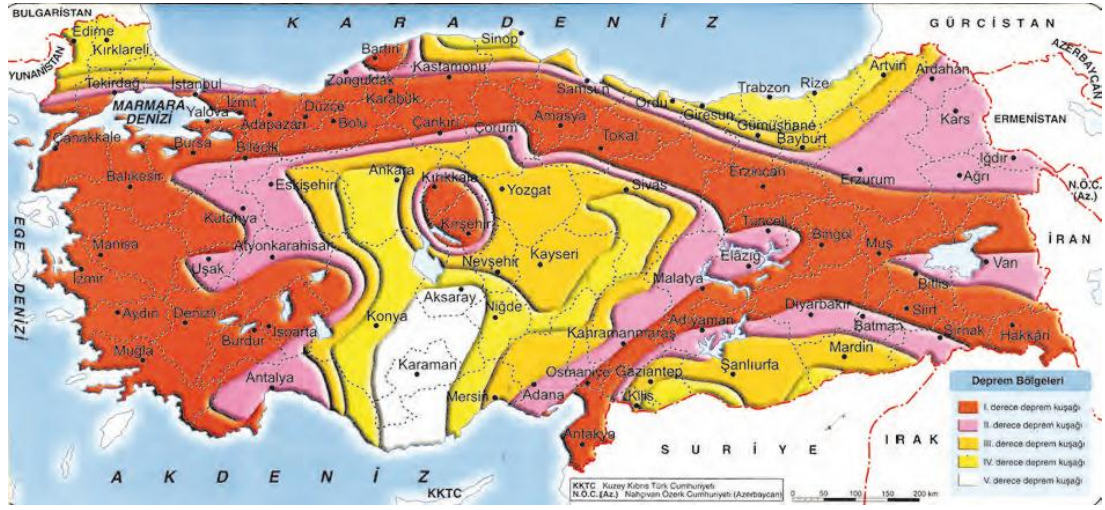
1)

2)

3)

4)

Değerlendirme Becerisi

Aşağıda Coğrafya ile ilgili üçlü görseller görmektesiniz. Bu görsellerin neler olduğunu ve size neler ifade ettiğini kısaca yazınız.

1)

2)

3)

6. SINIF

Soru formunda yer alan kategoriler ve sorular Şu Şekildedir:

Olaylar

AŞağıda gördüğünüz Coğrafya ile ilgili görseller size hangi olayı hatırlatmaktadır?
Bu olay hakkında kısaca bilgi veriniz.

1)

2)

3)

4)

5)

6)

Faaliyetler

Aşağıda Coğrafya ile ilgili gördüğünüz görseller size hangi faaliyeti hatırlatmaktadır? Bu faaliyet hakkında kısaca bilgi veriniz.

1)

2)

3)

4)

5)

6)

Haritalar

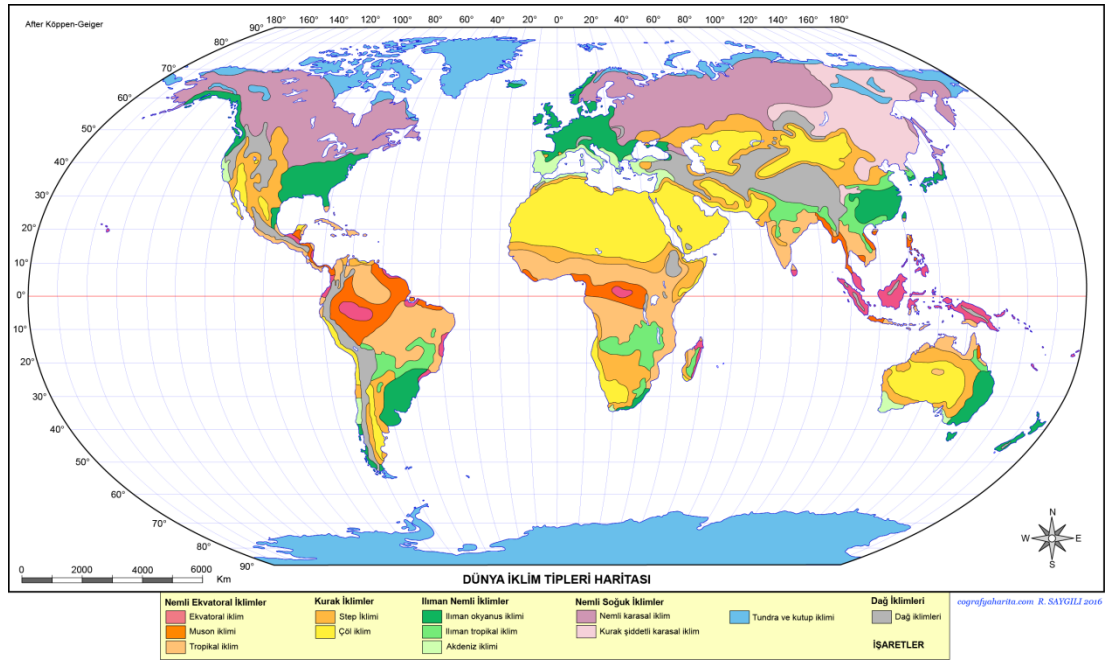
Aşağıdaki gördüğünüz Coğrafya ile ilgili haritaların altına hangi konuyla ilgili olduğunu ve ne işe yaradığını kısaca yazınız.

1)

Türkiye Fiziki Haritası

2)

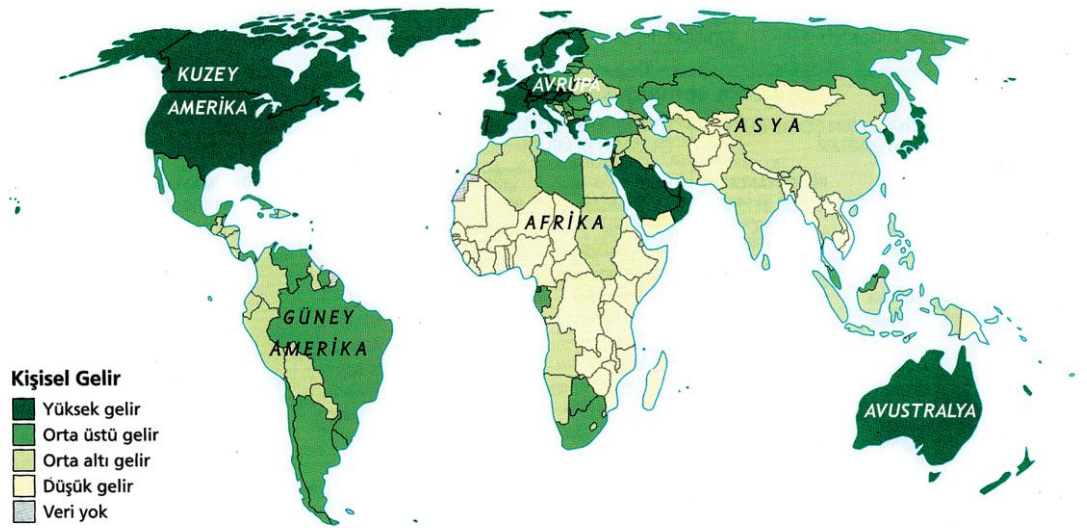

3)

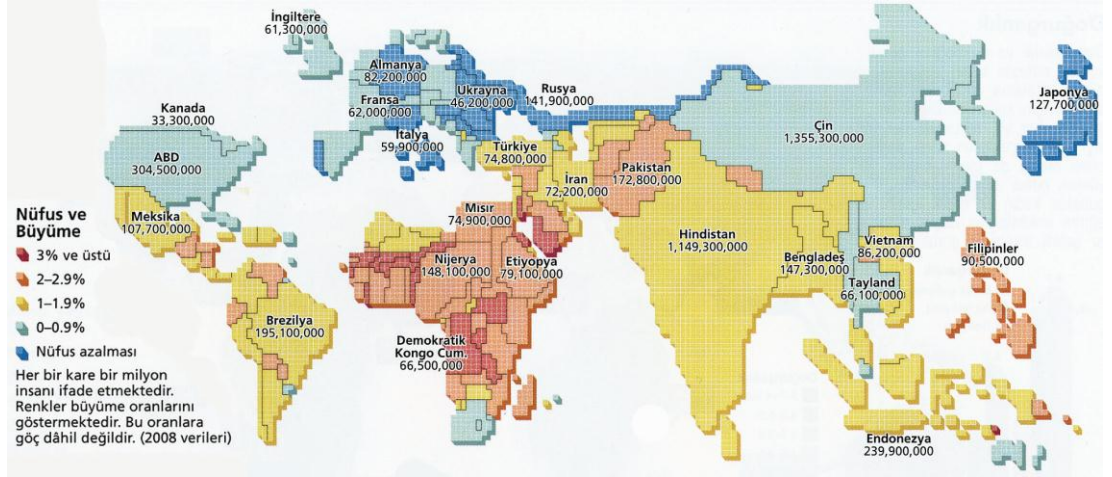

Türkiye İklîm Haritası

4)

5)

6)

Değerlendirme Becerisi

Aşağıda Coğrafya ile ilgili üçlü görseller görmektesiniz. Bu görsellerin neler olduğunu ve size neler ifade ettiğini kısaca yazınız.

1)

FARKLI GİYSİLER

- İnsanlar, çok hafif ve ince kıyafetler giyerler.
- İnsanlar, hasırdan yapılmış geniş şapkalar kullanırlar.
- İnsanlar, sıcaktan ve kum taneciklerinden korunmak için başlarını kapatırlar.
- Soğuktan korunmak için kalın giysiler giyerler.

2)

İSTANBUL
KÜLTÜR
SANAT
VAKFI

1-24
HAZİRAN
2016

44. İSTANBUL MÜZİK FESTİVALİ

3)Türkiye'nin 2012 Yılı İhracat ve İthalat Tabloları

Ülkeler	Dağılım Oranı %	İhracat Ürünleri
Almanya	8,6	Pamuk, Fındık, Halı
İngiltere	5,7	Kuru Üzüm, Krom, Tekstil Ürünleri
İtalya	4,2	Tütün, Fındık, Çimento
ABD	3,7	Pamuk, Cam Ürünleri, Kayısı

Ülkeler	Dağılım Oranı %	İthalat Ürünleri
Rusya Federasyonu	11,3	Doğal gaz, Endüstri Cihazları
Almanya	9,0	Otomobil, Yedek Parça
Çin Halk Cumhuriyeti	9,0	Elektronik Ürünler, Ölçü Aletleri
İtalya	5,6	Otomobil, İlaç ve Sağlık Ürünleri

7. SINIF

Soru formunda yer alan kategoriler ve sorular Şu Şekildedir:

Olaylar

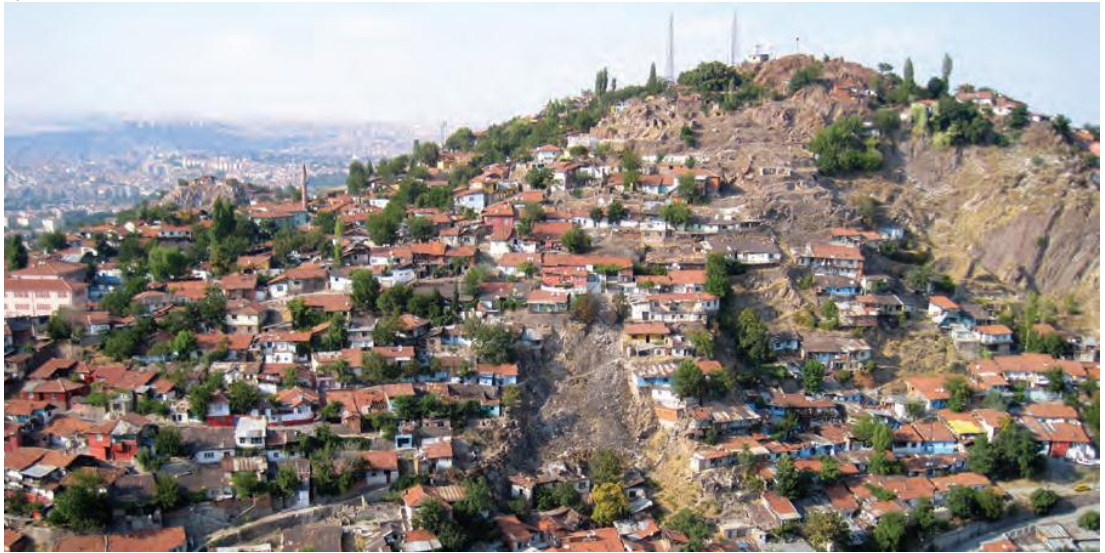
AŞağıda gördüğünüz Coğrafya ile ilgili görseller size hangi olayı hatırlatmaktadır?

Bu olay hakkında kısaca bilgi veriniz.

1)

2)

3)

4)

5)

6)

Faaliyetler

Aşağıda Coğrafya ile ilgili gördüğünüz görseller size hangi faaliyeti hatırlatmaktadır? Bu faaliyet hakkında kısaca bilgi veriniz.

1)

2)

3)

4)

5)

6)

Haritalar

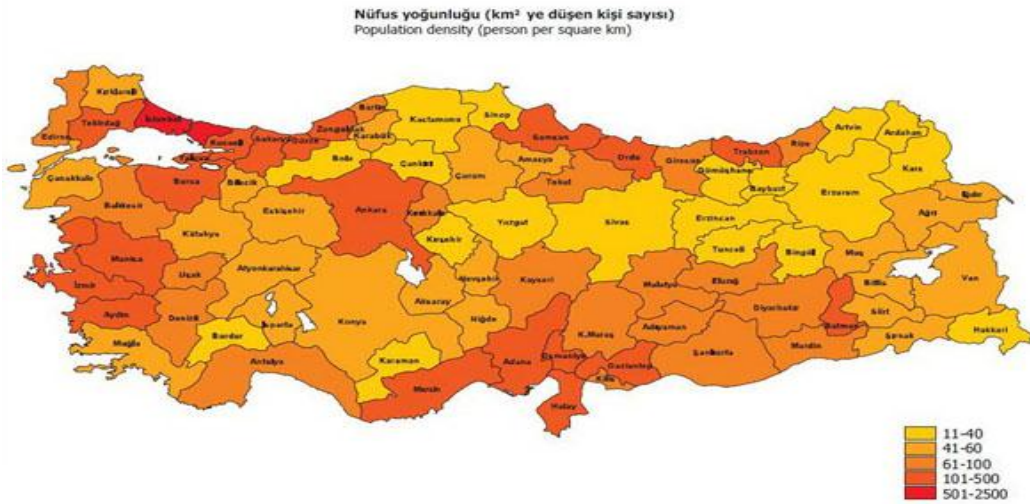
Aşağıdaki gördüğünüz Coğrafya ile ilgili haritaların altına hangi konuyla ilgili olduğunu ve ne işe yaradığını kısaca yazınız.

1)

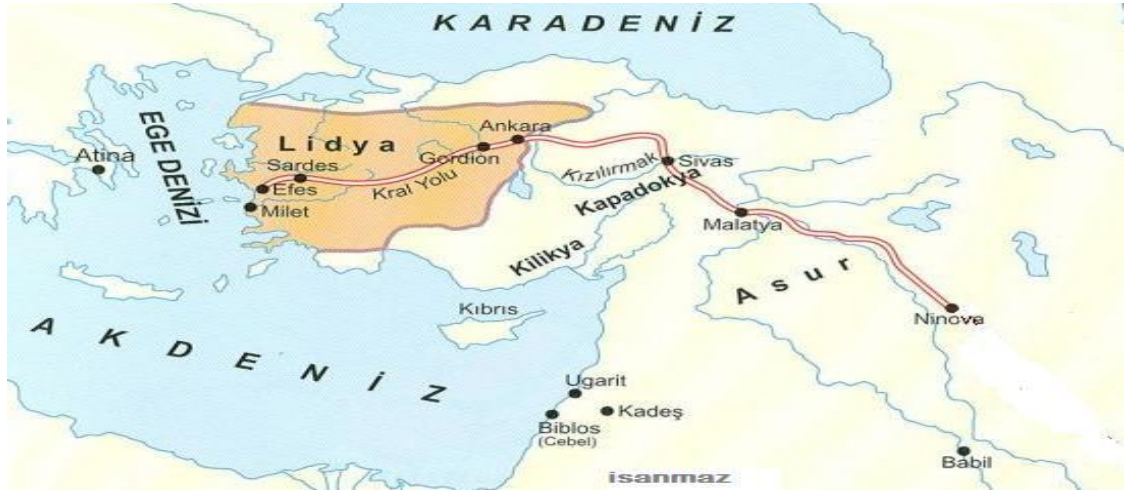

Türkiye Fiziki Haritası

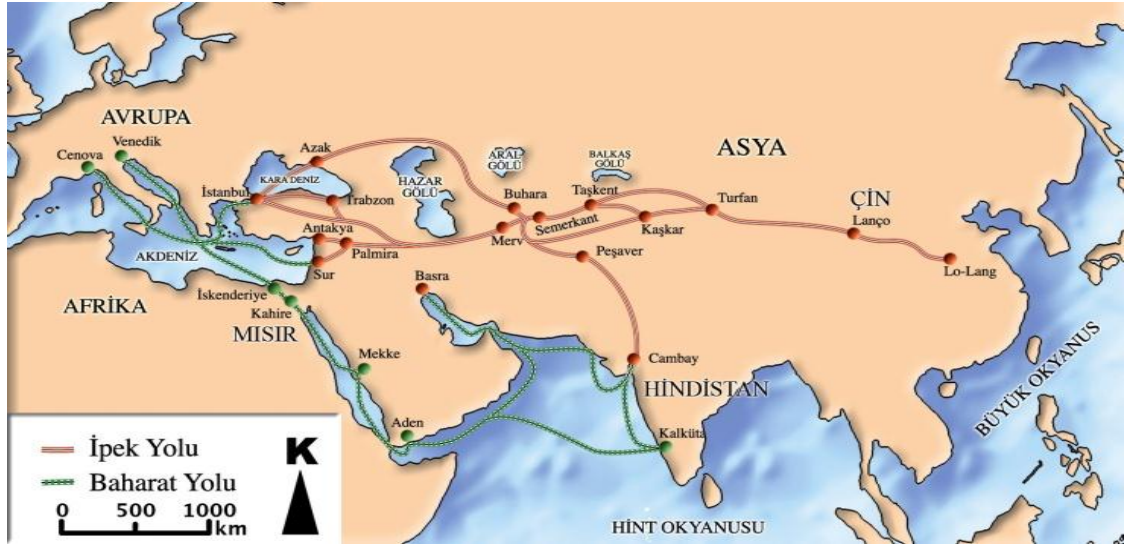
2)

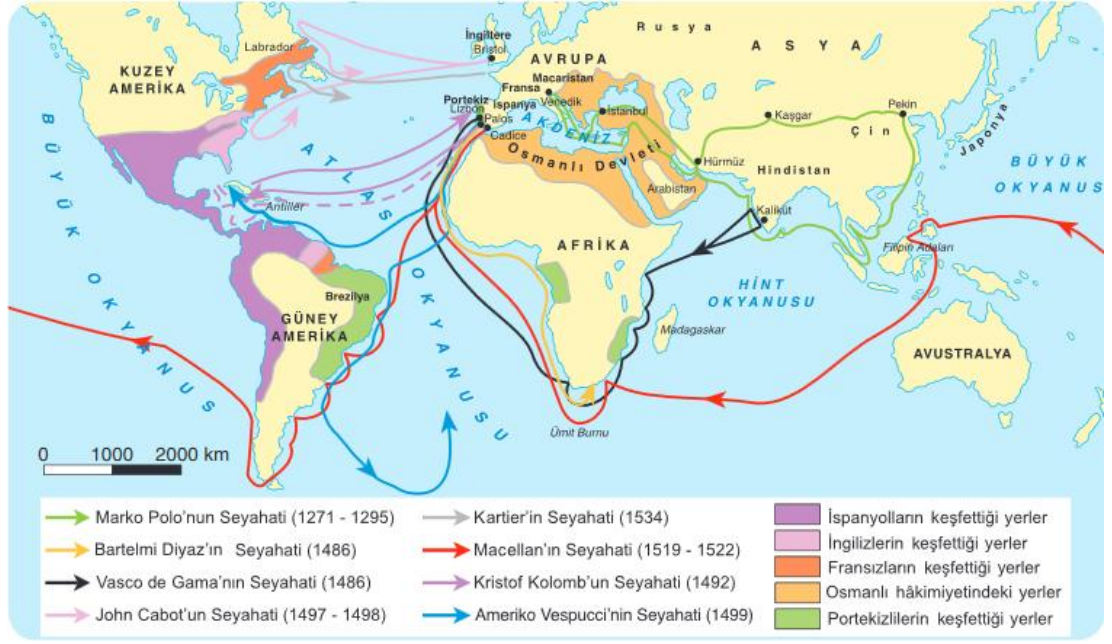
3)

4)

5)

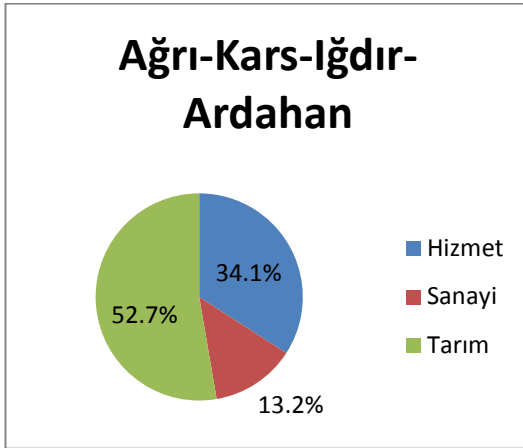
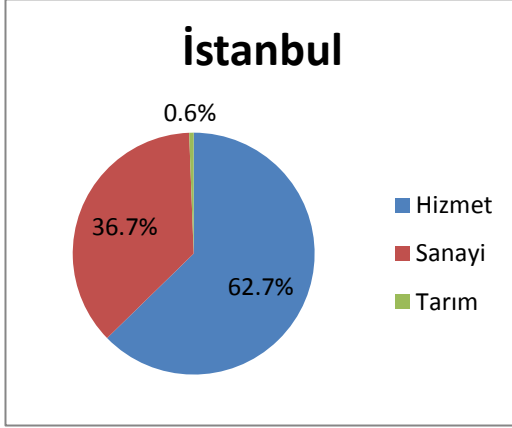
6)

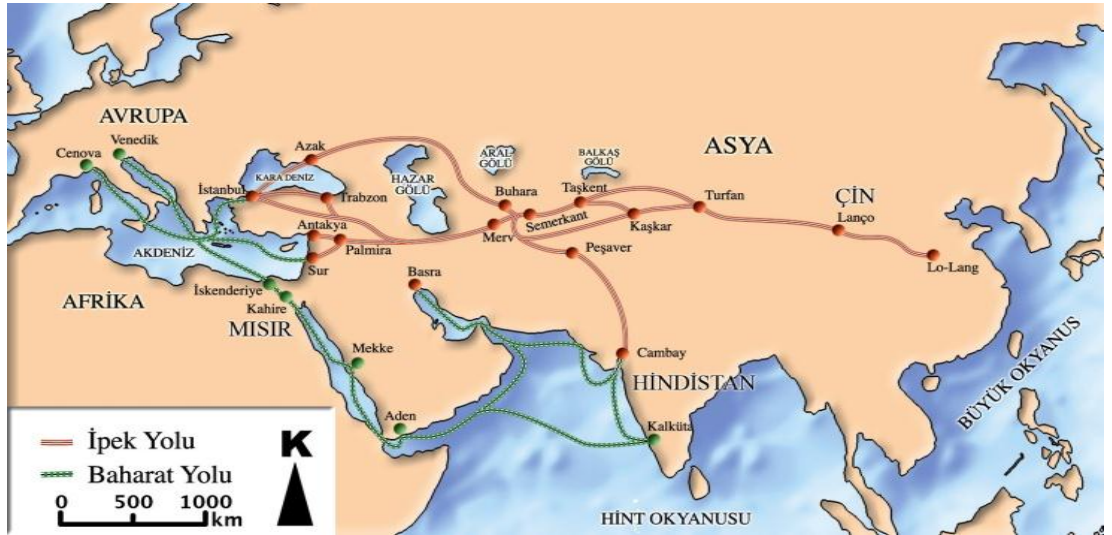
Değerlendirme Becerisi

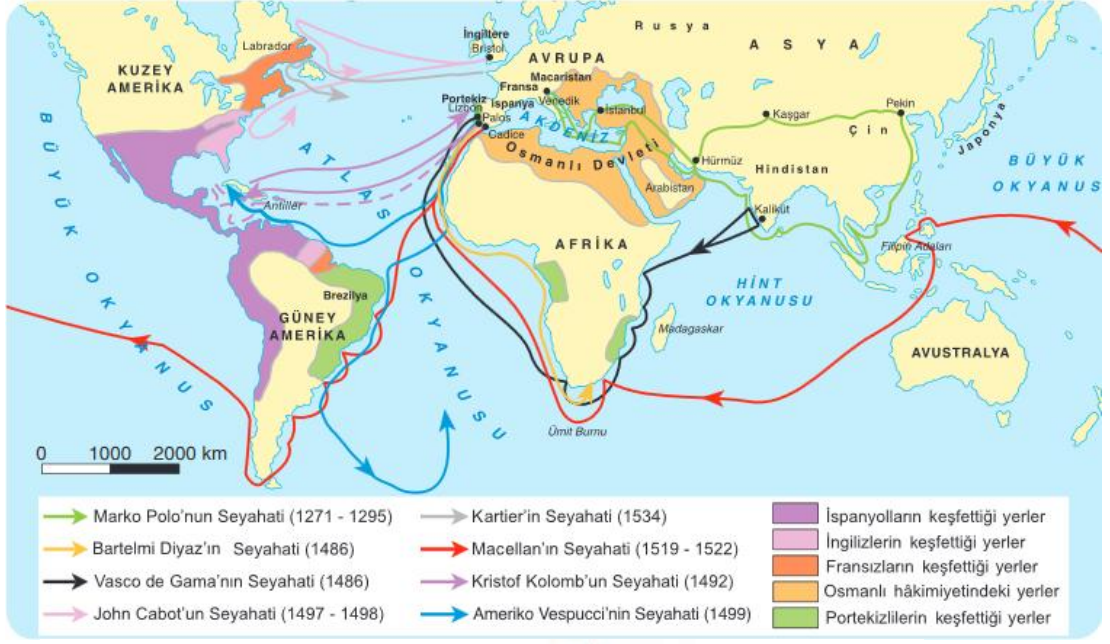
Aşağıda Coğrafya ile ilgili üçlü görseller görmektesiniz. Bu görsellerin neler olduğunu ve size neler ifade ettiğini kısaca yazınız.

1)

2)

3)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Hamide Karacan

Doğum Yeri ve Tarihi: Antalya 1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi:Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi:

Bildiği Yabancı Diller:

Bilimsel Faaliyetleri: Demirkaya H. , Karacan H. , “Middle School Sixth Graders’Level of Understanding and Misconceptions About The Some Geographical Concepts in Social Studies Course”, Uluslar arası Alan Eğitimi Dergisi (IJOFE), vol.2, pp.38-57, 2016

Demirkaya H. , Karacan H. , “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Soruları Bağlamında TEOG Sınavına İlişkin Görüşleri”, Uluslar arası Alan Eğitimi Dergisi (IJOFE), vol.2,pp. 79-91, 2016

İş Deneyimi

Stajlar:

Projeler:

Çalıştığı Kurumlar: 2004-2007, Antalya As Kültür Dershanesi.

2007-2009, Antalya Yorum Dershanesi.

2009-2011, Antalya Özbilgi Dershaneleri.

2012-2015, Erzurum Karayazı Mollaosman Ortaokulu.

2015- Halen, Burdur Gölhisar Yusufça Ortaokulu.

İletişim

E posta Adresi:karacan.hamide07@gmail.com

Tarih:29.06.2017

TEZ İNCELEME hamide karacan tez son hal - DUE 319 -

Originality: 16% **turnitin** OUT OF 8

hamide karacan tez
BİTİMİZ KARACAN

Match Overview

1	degiipark ulakbim gov tr Internet source	5%
2	www.sbed mu.edu.tr Internet source	3%
3	www.turkistudies.net Internet source	1%
4	adikocakly.fatihmehmetkeli.c... Internet source	1%
5	e-dergi.atauni.edu.tr Internet source	1%
6	thead.aksaray.edu.tr Internet source	1%
7	KOÇOĞLU Erol "SOS... Publication	1%
8	www.jel.org Internet source	1%
9	Submitted to Afyon Ko... Submitted paper	<1%
10	Yayim meb.gov.tr Internet source	<1%
11	MALÇACI Ahmet "İko... Publication	<1%
12	drenalkocak wordpre... Internet source	<1%
13	SEVER, Ramazan and... Publication	<1%

ÖZET

ÖĞRENCİLERDE COĞRAFYA ALGISI YARATMADA SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA KULLANILAN COĞRAFYA GÖRSELLERİNİN ETKİSİ

Karacan, Hamide
İlkoğretim Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hilmi Demirkaya
Haziran 2017, 136 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Ortaokul Sosyal Bilgiler ders kitaplarında kullanılan Coğrafya görsellerinin öğrencilerde Coğrafya algısı yaratmadaki etkisini belirleyebilmektir. Araştırmanın uygulaması 2016-2017 eğitim öğretim yılında Burdur ili Gölhisar ilçesinde bulunan Yusufça Ortaokulu'nda öğrenim gören 66 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Dekan